

NAAR SCHOOL

waar elk kind welkom is

Openbare scholen verwelkomen
Oekraïense leerlingen

VOS ABB
 versterkt en verdiept
WWW.VOSABB.NL

Vernieuwing in het
 havo-onderwijs

Groene schoolpleinen
 inspireren

'Leergang Onderwijsfinanciën'
is als formeel aanbod opgenomen
in het Schoolleidersregister PO

De nieuwe
cursusdata
voor
2022 - 2023

2022-2023

Professionalisering financieel schoolmanagement PO/VO/BVE

Onderwijsvernieuwing, horizontale en verticale verantwoording en nieuwe subsidiestromen stellen aanvullende eisen aan schoolleiders. Om bestuurders, schoolleiding en beleidsmedewerkers een handreiking te geven bij het vormgeven van het financieel beleid organiseert Comeet de **leergang onderwijsfinanciën**.

Module 1: Elementaire financiële kennis

2022 dinsdag 8 en woensdag 9 november BCN Utrecht CS

2022 donderdag 24 en vrijdag 25 november Bilderberg Grand Hotel Wientjes Zwolle

2023 dinsdag 24 en woensdag 25 januari BCN Eindhoven

Module 2: Verbreding financiële kennis

2022 dinsdag 29 november en woensdag 30 november BCN Utrecht

2023 donderdag 19 en vrijdag 20 januari Bilderberg Grand Hotel Wientjes Zwolle

2023 donderdag 16 en vrijdag 17 maart BCN Eindhoven

Module 3: Verdiepingscursus financiële kennis

2022 dinsdag 17 en woensdag 18 mei BCN Eindhoven

2023 donderdag 26 en vrijdag 27 januari BCN Utrecht CS

2023 dinsdag 14 en woensdag 15 maart Bilderberg Grand Hotel Wientjes Zwolle

2023 dinsdag 4 en woensdag 5 april BCN Eindhoven

Module 4: Analyse financiële documenten eigen onderwijsorganisatie

2022 donderdag 19 en vrijdag 20 mei Bilderberg Grand Hotel Wientjes Zwolle

2022 donderdag 22 en vrijdag 23 september BCN Eindhoven

2023 dinsdag 21 en woensdag 22 maart BCN Utrecht CS

2023 donderdag 13 en vrijdag 14 april Bilderberg Grand Hotel Wientjes Zwolle

2023 donderdag 21 en vrijdag 22 september BCN Eindhoven

Leergang Onderwijsfinanciën voor (g)mr leden

Module 1 2022 MR 1: donderdag 17 en vrijdag 18 november BCN Utrecht CS

Module 2 2023 MR 2: dinsdag 31 januari en woensdag 1 februari BCN Utrecht CS

De kosten van deelname aan deze tweedaagse modules zijn per module € 685 (module 4: € 720) inclusief lesmaterialen, koffie/thee en lunch. Alle bedragen zijn exclusief btw.

Voor nadere informatie over deze cursussen verwijzen wij u naar onze website:
www.comeet.nl

www.comeet.nl

Direct inschrijven: op www.comeet.nl of stuur een e-mail naar secretariaat@comeet.nl of telefonisch via 010-2424200

Zwolseseweg 27, 2994 LB Barendrecht T: 010-2424200 E: secretariaat@comeet.nl

Wij gaan naar school

Op de cover
**Maksym,
Solomiia, Marko
en Sofiia**

zitten in de Oekraïneklas van
openbare basisschool De Wilgen in
Sliedrecht.

DEZE SCHOOL KREEG ER IN FEBRUARI 21 LEERLINGEN UIT
OEKRAÏNE BIJ. DIRECTEUR RENÉ DE KUIPER VERTELT IN
HET ARTIKEL OP PAGINA'S 18-20 HOE DAT VERLIEP.

COLOFON

Naar School is een uitgave van VOS/ABB, de vereniging van openbare en algemeen toegankelijke scholen. (www.vosabb.nl). Het magazine verschijnt 5 x per jaar. Nr 32, mei 2022

Redactie-adres

VOS/ABB, postbus 162,
3440 AD Woerden,
welkom@vosabb.nl,
0348-405200.

Hoofredactie

Martin van den Bogaardt

Eindredactie

Lukas Spee

Aan dit nummer werkten mee

Wout Jan Balhuizen, Martijn Beekman, Lucy Beker, Karin van Breugel, Janine Eshuis, Erik Fecken, Marcel de Graaf, Cécile van der Goot-Koenig, Céline Haket-Adriaansen, Robert Hoetink, Ivo Israel, Paul van der Klei, Sanne van der Most, Hans Teegelbeckers

Foto omslag en pagina 3

Sanne van der Most

Drukwerk

BladNL, Utrecht

Vormgeving

Caro Grafico Grafisch
Ontwerp, Culemborg

Abonnementen

Leden van VOS/ABB ontvangen automatisch één gratis abonnement op Naar School. Dit geldt voor schoolbesturen én hun scholen. Bovenschoolse directies kunnen op aanvraag ook één gratis abonnement ontvangen. Voor meer informatie: www.vosabb.nl/abbonementen Niet-leden kunnen een abonnement nemen voor € 29,50 per jaar (tarief 2022). Abonneren kan door een mailtje te sturen aan welkom@vosabb.nl.

Advertenties

Onderwijsmedia Utrecht,
contactpersoon
Ray Aronds,
sales@onderwijsmedia.nl
030 - 210 23 86

Het volgende nummer verschijnt eind juni 2022.

In dit nummer

10 Trots

Roy Helmerhorst is niet alleen aardrijkskundedocent op het Anna van Rijn College in Nieuwegein, maar ook influencer. Zijn YouTube-kanaal Aardrijkskunde Kennisclips heeft duizenden volgers.

12 Havo van de Toekomst

Blijde en gemotiveerde havo-leerlingen en een beter rendement van het havo-onderwijs. Dat moet het programma Havo van de Toekomst brengen. Zestien scholen in Oost-Nederland doen er met pilots aan mee.

17 Kansrijk Onderwijs

Een pilotproject in Amsterdam moet achtstegroepers vaardigheden bijbrengen waarmee ze meer succes in het voortgezet onderwijs hebben.

18 Oekraïense leerlingen

Obs De Wilgen in Sliedrecht en Interschool in Ter Apel verwelkomen Oekraïense leerlingen. Hoe organiseerden zij het onderwijs voor deze kinderen?

22 Groene schoolpleinen

Openbare basisschool Dakpark in Rotterdam veranderde het schoolplein in een groene oase. Leerlingen werken er in de kruidentuin en krijgen natuurlessen in een outdoorlokaal.

24 Spaarpotten sneller legen

Minister Wiersma waarschuwt: als de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs hun reserves onvoldoende afbouwen, krijgen ze minder geld.

25 Censuur in schoolboeken?

Een christelijke lobby die wereldse zaken uit schoolboeken wil weren. Teamleden van de openbare Crayenesterschool in Heemstede gingen hierover in gesprek met uitgeverij Malmberg.

26 Lectoraat kansengelijkheid

Lector Kansengelijkheid Monique Leygraaf vertelt wat leerkrachten en lerarenopleiders kunnen doen om kansengelijkheid in de samenleving te vergroten.

28 Notebooks én notitieblokken

Schrijven met de hand helpt leerlingen bij het verwerken van informatie. Hoe combineer je dat met moderne vaardigheden en digitale leermiddelen?

30 Ledenservice

Wil het ministerie van OCW uitkeringskosten in mindering brengen? Check dan héél goed de stukken! Roelvink Advocaten kan schoolbesturen bijstaan met advies.

22

17

EN VERDER

3 Wij gaan naar School

Onze Oekraïense coverkinderen zitten op openbare basisschool De Wilgen in Sliedrecht

6 Schoolnieuws in het kort

9 Hans Teegelbeckers

Waardevolle lading vereist juiste koers

32 De Onderwijsjuristen van VOS/ABB

Veelgestelde vragen en jurisprudentie

34 In de media

Boeken, podcast en documentaire

35 Advies

Herbenoeming interne toezichthouders

Goed onderwijs, ook voor Oekraïense kinderen

Er zijn van die momenten dat je door het nieuws een knoop in je maag krijgt. De Russische inval in Oekraïne is voor mij zo'n moment, ook omdat ik dat bijzondere land een aantal jaren geleden uitgebreid heb bezocht. Ineens blijkt een grote oorlog in Europa niet meer slechts een waarschuwing uit geschiedenisboeken. Ik hoor sommige mensen in mijn omgeving zeggen dat ze zich geen grote zorgen maken, omdat het ver weg is. Maar Oekraïne is toch echt dichterbij dan Kreta, Turkije of Marokko waar veel vakantievierende Nederlanders in een paar uurtjes naartoe vliegen.

Dat de oorlog niet ver weg is, blijkt uit de tienduizenden vluchtelingen die met eigen auto, trein of bus naar Nederland zijn gekomen. Veelal vrouwen en kinderen, want de meeste mannen blijven in Oekraïne om daar te vechten. Wij kunnen vluchtelingen veiligheid en onderdak bieden, en hun kinderen hebben hier natuurlijk recht op goed onderwijs. Hoe organiseer je dat? Wij gingen kijken bij openbare scholen met Oekraïense kinderen. Een van die scholen is obs De Wilgen in Sliedrecht, waar de foto's zijn gemaakt voor de cover en voor Wij gaan naar school op pagina 3. Op de pagina's 18-20 leest u ons verhaal over onderwijs aan Oekraïense leerlingen.

Er zijn natuurlijk meer ontwikkelingen. Bijvoorbeeld op openbare scholengemeenschap De Waerdenborch in Holten en Goor en Het Erasmus in Almelo. Deze scholen pionieren met de Havo van de Toekomst. Dit pilotproject onder leiding van hogeschool Saxion in Enschede moet blijve en gemotiveerde havoleerlingen en een beter rendement van het havo-onderwijs opleveren. Op de Waerdenborch en Het Erasmus zien ze de eerste positieve resultaten. U leest erover op de pagina's 12-16.

Een ander actueel onderwerp in dit nummer van Naar School is kansengelijkheid. Wij gingen hierover in gesprek met Monique Leygraaf, de eerste lector Kansengelijkheid bij Hogeschool IPABO. Op de pagina's 26 en 27 vertelt zij hoe ongelijke machtsrelaties en structurele sociale ongelijkheid 'doordenderen' in het onderwijs. Scholen kunnen dat doorbreken. Leygraaf legt uit hoe.

Natuurlijk staan er nog veel meer inspirerende verhalen in dit nummer. Die verhalen maken wij heel graag samen met u.

Martin van den Bogaardt
hoofdredacteur,
redactie@vosabb.nl

Schoolnieuws

Wereldburgerschap en diversiteit

'We moeten ons veel meer bewust zijn van de kracht van de diversiteit die de openbare school met zich meebrengt.' Dat heeft schoolleider Anne Suijndorp van openbare basisschool De Dorpsbeuk in Scherpenzeel gezegd op een bijeenkomst in Amsterdam over wereldburgerschap.

De Dorpsbeuk valt onder de stichting STEV met dertien openbare basisscholen in de omgeving van Amersfoort. Binnen STEV komt wereldburgerschap in alle onderdelen van het onderwijs terug. De kinderen leren de overeenkomsten en verschillen tussen de diverse levensbeschouwelijke richtingen. Daarnaast krijgen ze de kans om na te denken over hun eigen identiteit.

De bijeenkomst in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam was georganiseerd door bureau Fawaka Wereldburgerschap, waarmee STEV samenwerkt op het gebied

van wereldburgerschap. VOS/ABB-leden krijgen korting op het aanbod van Fawaka Burgerschap.

Meer weten? Scan de QR-code. Of neem contact op met het team Identiteit van VOS/ABB: Eline Bakker: ebakker@vosabb.nl Tamar Kopmels: tkopmels@vosabb.nl

Conferentie Naar Inclusiever Onderwijs

Op woensdag 1 juni is in het Spant Congresscentrum in Bussum de tweede conferentie van Naar Inclusiever Onderwijs. Dit landelijke platform is een initiatief van onder andere VOS/ABB.

Op de conferentie wordt ingegaan op de actualiteit, waarbij de focus ligt op kansrijke praktijkvoorbeelden uit het primair en voortgezet onderwijs. U kunt in drie rondes met in totaal dertig kortere en langere sessies kennis opdoen en ervaringen met collega's delen.

Deelname kost € 195 per persoon (inclusief btw). U kunt zich online aanmelden. Scan de QR-code!

Kinderburgemeester Rotterdam

Louey Zerourou uit groep 7 van openbare basisschool De Mare in Rotterdam is de eerste kinderburgemeester van die stad. Burgemeester Ahmed Aboutaleb hing de speciaal voor deze gelegenheid vervaardigde ambtsketen bij hem om.

In de jury zat onder anderen wethouder Roos Vermeij: 'Kinderen kijken met een unieke en frisse blik naar problemen in onze stad en daar kunnen wij als volwassenen, op het stadhuis en daarbuiten, veel van leren. Louey heeft zijn woordje klaar, weet wat hij belangrijk vindt én hij wil samenwerken met zijn leeftijdsgenoten.'

FOTO: ERIK FECKEN

Louey wil onder andere dat kinderen meer gaan bewegen. Ook wil hij zich gaan inzetten tegen pesten. Al van jongs af aan wil hij burgemeester worden. 'Ik hoop ooit de plaats van burgemeester Aboutaleb in te nemen.' De kinderburgemeester zal vanaf augustus 2022 één schooljaar lang alle kinderen van de gemeente Rotterdam vertegenwoordigen.

Onderwijs aan Oekraïense kinderen

Scholen en gemeenten die vragen hebben over het onderwijs aan Oekraïense leerlingen, kunnen terecht op de website www.onderwijsvooroeukraine.nl.

Op de website staat onder andere informatie over bekostiging van onderwijs aan kinderen die vanwege de Russische oorlog uit Oekraïne zijn gevlucht. De website wordt aangevuld met extra informatie en handreikingen. Scholen kunnen voor ondersteuning terecht bij LOWAN, het expertisecentrum

voor eerste-opvangonderwijs aan nieuwkomers. LOWAN biedt ook online informatie voor het primair en voortgezet onderwijs. Ga daarvoor naar www.lowan.nl.

Als u vragen heeft waarop u online geen antwoord vindt, kunt u mailen met het ministerie van OCW: asielonderwijs@minocw.nl.

Op de pagina's 18-20 staat een artikel over onderwijs aan kinderen die vanwege de oorlog uit Oekraïne zijn gevlucht.

Inclusief onderwijs in lerarenopleidingen

VOS/ABB en VGS pleiten voor een versterking van de lerarenopleidingen op het gebied van inclusief onderwijs. Dat staat in een gezamenlijke brief aan de Tweede Kamer.

VOS/ABB en VGS wijzen erop dat in een integrale aanpak naar inclusiever onderwijs lerarenopleidingen een sleutelrol vervullen. 'Als leraren worden opgeleid tot inclusieve leerkracht, werken we van binnenuit aan een onderwijsstelsel dat een collectieve verantwoordelijkheid voelt voor het leren van alle leerlingen', zo staat in de brief. Daarin staat ook dat het realiseren van inclusiever onderwijs niet alleen meer kennis en vaardigheden vereist, maar vooral ook een andere attitude.

~~~~~  
Scan de QR-code voor de brief.



## Cyberverzekering must voor scholen

In de top van onmisbare verzekeringen voor scholen staat de cyberverzekering op nummer 1. Dat benadrukt Henri Damen van onze verzekeringspartner Aon.

Een bestuurdersaansprakelijkheids- of bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering geeft geen dekking tegen cybercrime of datalekken, terwijl bestuurders en ook toezichthouders daar wel op kunnen worden aangesproken.

'Daarom is een cyberverzekering écht een must. Die biedt uitgebreide dekkingen, ook tegen boetes en claims', aldus Damen, die in dit kader ook wijst op de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).



~~~~~  
Meer weten? Neem contact op met Henri Damen van Aon: 06-13817417, henri.damen@aon.nl

Scholen van het gas af, hoe dat je dat?

VOS/ABB's huisvestingspartner HEVO heeft een stappenplan gemaakt voor scholen die van het gas af willen.

Het aardgasvrij maken van bestaande gebouwen is een van de maatregelen die in het klimaatakkoord staan. Het heeft verschillende voordelen:

- ▶ Minder CO2-uitstoot
- ▶ Lagere energiekosten
- ▶ Meer comfort
- ▶ Beter energielabel (hogere waarde)

Het stappenplan van HEVO is erop gericht de juiste oplossing te kiezen, bijvoorbeeld in tijd en geld. U kunt bij HEVO het stappenplan gratis aanvragen. Scan de QR-code.

Inspectie mist ontwikkeling burgerschap

De burgerschapscompetenties liggen onder het niveau dat we zouden mogen verwachten. Bovendien is er de afgelopen jaren op dit gebied geen sprake geweest van ontwikkeling. Dat meldt de Inspectie van het Onderwijs in *De Staat van het Onderwijs 2022* (SvHO 2022).

De inspectie beschouwt burgerschap als een basisvaardigheid, net als taal, lezen, rekenen en wiskunde. De ontwikkeling van burgerschaps-onderwijs vergt nog de nodige inspanningen: 'Ongeveer de helft van de scholen (...) zegt geen of weinig kennis te hebben van de (recent aangepaste) burgerschapswet. Hun besturen geven ook aan dat het onduidelijk is wat er precies qua resultaten van scholen op het gebied van burgerschapsvorming wordt verwacht.'

De inspectie wijst erop dat afstemming op wat

nodig is op het gebied van burgerschap niet goed mogelijk is als er geen inzicht is in wat leerlingen hebben geleerd. 'Inzicht in de burgerschapscompetenties van leerlingen (...) is een onmisbaar onderdeel van zorg voor goede kwaliteit', zo staat in de SvHO 2022.

~~~~~
Scan de QR-code om de Staat van het Onderwijs 2022 te downloaden.

Hoognodige reparaties

Onderwijsminister Dennis Wiersma focust op het repareren van achterstallig onderhoud aan het curriculum op de basisvaardigheden taal, rekenen/wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid. Daar is de nood het hoogst, schrijft Wiersma in een brief aan de Tweede Kamer.

Hij wil een punt zetten achter 'het grootse en meeslepende proces van de afgelopen jaren' en vooruitkijken naar wat er nú noodzakelijk is. Dat zijn volgens hem taal, rekenen/wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid. Het noodzakelijk onderhoud moet volgens Wiersma worden aangepakt op een manier die in de praktijk te doen is. Hij wil rust brengen in het proces 'om ervoor te zorgen dat leraren, schoolleiders en alle andere mensen die werken in het onderwijs zich kunnen concentreren op het bieden van goed onderwijs'.

Niet alles tegelijkertijd

Het bekritiseerde Curriculum.nu is nu echt voltooid verleden tijd, benadrukt de minister. 'Daar hoort dus ook een ander, kleinschalig en meer gericht proces bij dat kan rekenen op steun van het veld, maar ook niet eindeloos blijft hangen aan vergader-tafels'. Niet alles moet tegelijkertijd, zo staat in zijn brief: 'Wat het meest urgent is, gebeurt eerst. Wat minder urgent is, volgt later in de tijd.'

FOTO: MARTINBEEMAN

Kwart kinderen beweegt te weinig

Van alle basisschoolleerlingen scoort 24% een onvoldoende voor bewegingsvaardigheid. Onder kinderen tussen 9 en 12 jaar is dat 33%. Dat blijkt uit onderzoek naar de motoriek van kinderen in de basisschoolleeftijd.

De onderzoekers noemen het zorgelijk dat een aanzienlijk deel van de kinderen te weinig beweegt. Daardoor gaat hun motoriek achteruit. Bovendien kan het negatieve gevolgen hebben voor hun fysieke en mentale gezondheid.

Het onderzoek wordt elk jaar uitgevoerd door de Haagse Hogeschool. Er deden dit keer 722 basisscholen aan mee met in totaal circa 132.000 kinderen. Om de motorische vaardigheden van kinderen te testen, moesten ze rennen, springen en hinkelen.

Waardevolle lading vereist juiste koers

Ruim een jaar geleden liep de *Ever Given* vast in het Suezkanaal. Het containerschip van 400 meter lang en 224.000 ton veroorzaakte daarmee een opstopping met grote gevolgen voor de wereldhandel. Het lukte de bergers van Boskalis om het schip vlot te trekken. Het onderwijs staat voor een vergelijkbare operatie.

Het inspectierapport *De Staat van het Onderwijs* liet ons onlangs zien dat de basisvaardigheden vastlopen. Dit is niet nieuw, want de inspectie roept dit al jaren. Elke keer klinken dezelfde alarmbellen, maar de koers wijzigt niet. De vraag is of we zware averij kunnen voorkomen door de referentiekaders voor taal en rekenen en de kerndoelen voor burgerschap en digitale geletterdheid snel bij te gaan stellen, zoals kapitein Wiersma graag wil. Of wordt het gelijktrekken van de salarissen in het primair en voortgezet onderwijs tegen het lerarentekort de reddingsboei? Het belangrijkste middel mis ik, namelijk dat we het schip minder zwaar moeten beladen.

Meer tijd

Leraren moeten meer tijd krijgen om betekenisvolle lessen voor te bereiden, met collega's samen te werken om hun onderwijs beter te maken en zinvol correctiewerk te doen. Ze moeten minder uren lesgeven. Natuurlijk mag er geen kostbare tijd meer verloren gaan aan onnodige bureaucratie. Daar is iedereen het over eens, en toch gebeurt dat nog steeds. Dan heb ik nog niet eens over hand- en spandiensten die op het bordje van de leraren en de directeur liggen omdat er geen conciërge is, en ook niet over overblijftaken, allerlei externe activiteiten en ga zo maar door. Kortom: er moet meer professionele ruimte komen. Ook voor directeurs.

Ontwikkeling

Als je kiest voor een baan in het onderwijs, wil je bijdragen aan een waardevolle ontwikkeling van kinderen. Daar moet dus alle tijd naartoe gaan, maar dat is al jaren niet het geval. Zo is een leraar in het basisonderwijs in acht jaar tijd 2700 uur kwijt aan het opstellen, afnemen, analyseren en registreren van toetsen. Dat destilleerde ik uit een onderzoek in opdracht

van de AOb uit 2017 (het zal nu nog steeds zo zijn helaas). Hier is dus veel tijdwinst te halen. Want wordt het kind beter van al die toetsen? Of, zoals een Vlaamse collega laatst tegen mij zei: 'Wordt het varken vetter door het te wegen?'.

Koers houden

Laten we vanuit een professionele opstelling keu-

zes maken. Dus bijvoorbeeld niet slaafs de methode begrijpend lezen volgen. Dat was ook een van de uitkomsten van een expertmeeting die we laatst met onze Vlaamse zusterorganisatie OVSG hielden over hoe je kinderen weer leesplezier kunt geven. Waar het om gaat is of we de goede dingen doen en of we die goed doen. Dus net als in de containervaart: kies de juiste koers en houd die aan, omdat je anders met je waardevolle lading vastloopt!

'We moeten het schip minder zwaar beladen'

HANS TEEGELBECKERS
directeur VOS/ABB

Trots

Er gebeurt in het onderwijs veel moois. In deze rubriek vertellen leden van VOS/ABB waar zij binnen hun school trots op zijn.

‘Als docent ben je influencer voor het leven’

TEKST: KARIN VAN BREUGEL

BEELD: PAUL VAN DER KLEI

Roy Helmerhorst, docent op het Anna van Rijn College in Nieuwegein, is een aanstekelijke persoonlijkheid. Hij was onder meer finalist bij de verkiezing Leraar van het Jaar en is actief op YouTube, TikTok en Instagram. Via deze kanalen brengt hij zijn passie voor het onderwijs en zijn vak over.

Helmerhorst heeft een vrij atypische route afgelegd om eerstegraadsdocent te worden. ‘Ik ben ooit begonnen op havo/vwo, maar stroomde af naar de mavo. Na het mbo werd ik onderwijsassistent in het vmbo. Dat was een gigantisch goede leerschool. Ik kon de kunst afkijken van de docenten die ik assisteerde en zelf allerlei dingetjes uitproberen. Ik leerde hoe ik goed contact kon maken met leerlingen. Die connectie is ongelooflijk belangrijk, zonder relatie geen prestatie.’

IN DE SPOTLIGHT

Naast zijn baan als onderwijsassistent begon Helmerhorst al snel aan de deeltijd docentenopleiding, aangevuld met een master. Inmiddels is hij tien jaar actief op het Anna van Rijn College, waarvan negen jaar als docent aardrijkskunde. Het afgelopen anderhalve jaar was een rollercoaster. In 2020 werd Helmerhorst aardrijkskundeleraar van het jaar, vorig jaar was hij finalist voor de verkiezing Leraar van het Jaar en op sociale media weet hij een snelgroeiende groep mensen te bereiken. Op TikTok heeft hij pakweg 90.000 volgers en op Instagram ongeveer 13.000. Zijn YouTube-kanaal *Aardrijkskunde Kennisclips* heeft zo’n 7000 abonnees.

VAKIDIOOT

Wat drijft Helmerhorst om zo actief te zijn op sociale media? ‘Aan de ene kant komt het voort uit de passie voor mijn vak, ik ben wel een vakidioot. Mijn droom om iets met kennisclips te gaan doen, kwam in een stroomversnelling toen ik een vwo-5-klas kreeg die een jaar geen aardrijkskunde had gehad. Om de stof van twee jaar in één jaar te behandelen, ben ik kennisclips gaan maken die leerlingen voor de les bekijken. Tijdens de les gaan we er dieper op in.’

Wie de filmpjes ziet, wordt waarschijnlijk direct getroffen door het enthousiasme van Helmerhorst. Of het nou

Geen saaie verhalen, maar toffe animaties en een energieke uitleg

Roy Helmerhorst begon met zijn kennisclips als service voor zijn eigen leerlingen.

gaat over de wet van Buys Ballot of het verschil tussen weer en klimaat, hij geeft er een eigentijdse en aansprekende draai aan. Dus geen saaie verhalen, maar toffe animaties, een energieke uitleg en een koppeling met de belevingswereld van de jongeren zelf. Wat begon als een service voor zijn eigen leerlingen is inmiddels een 'uit de hand gelopen hobby'. De kennisclips worden massaal bekeken door leerlingen uit heel Nederland, Vlaanderen, Curaçao en Suriname.

AMBASSADEUR VAN HET ONDERWIJS

Helmerhorsts activiteiten op TikTok en Instagram hebben een heel ander oogmerk: hiermee wil hij laten zien hoe mooi het onderwijs kan zijn. 'In principe maak ik elke week een vlog, bijvoorbeeld over de interactie met mijn leerlingen, over wat we doen in de les en waarom we dat doen. Met die vlogs richt ik me vooral op jongeren, om ze enthousiast te maken voor het vak, liefst om ze het onderwijs in te slepen.'

Deze 'ambassadeur van het onderwijs' is inmiddels ook gestart met *In gesprek met*. In deze YouTube-serie interviewt hij bekende Nederlanders, onlangs bijvoorbeeld nog prins Constantijn en gravin Eloise en youtuber Kalviijn. 'Iedereen herinnert zich wel die ene leraar die met humor voor de klas stond, streng kon zijn maar vooral uitstraalde: ik heb er zin in. Met *In gesprek met* wil ik laten zien dat leraren veel kunnen betekenen. Je bent influencer voor het leven!'

TROTS MET EEN HOOFDLETTER T

Teamleider Wouter Luckel is trots op Helmerhorst. 'Roy is onderwijs: hij is enthousiast, houdt van kinderen en gaat voor zijn vak en voor het onderwijs. Voor iedereen is het belangrijk om te blijven leren en ontwikkelen. Ik merk dat Roy daar erg voor openstaat. Niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de hele organisatie. Hij is proactief, creatief en speelt een trekkende rol in veranderprocessen. Ik ben echt trots met een hoofdletter T.' ◀

Lars (links) en Luca: 'Roy is altijd enorm enthousiast'

Aanstekelijke energie

Lars en Luca zijn leerlingen van havo-5 en hebben al een paar jaar aardrijkskundeles van Roy Helmerhorst.

Luca: 'Ik heb hier op school nog nooit een slechte leraar gehad. Iedereen helpt je en geeft goed uitleg. Dat is top. Waarin Roy zich vooral onderscheidt: hij heeft gewoon heel veel energie, die neem je vanzelf een beetje over.'

Lars: 'Klopt. Roy is gewoon altijd enorm enthousiast, je merkt dat hij echt zin heeft om les te geven. Hij legt ook goed uit, niet alleen in de klas maar ook in zijn kennisclips.'

Roy Helmerhorst is met *Aardrijkskunde Kennisclips* actief op verschillende social media:

- TikTok: @AKKennisclips
- Instagram: @Aardrijkskunde_Kennisclips
- YouTube: Aardrijkskunde Kennisclips
- Facebook: Aardrijkskunde Kennisclips

Havo van de Toekomst: op naar meer rendement

Blij en gemotiveerde havo-leerlingen en een beter rendement van het havo-onderwijs. Dat moet de Havo van de Toekomst brengen. Zestien scholen in Oost-Nederland zijn binnen dit programma bezig met pilotprojecten onder begeleiding van de hogeschool Saxion in Enschede. Alles om te ontdekken wat het beste werkt om havisten meer te motiveren en hun succes in het vervolgonderwijs te vergroten. Want: 'Het moet anders op de havo'.

TEKST: LUCY BEKER

BEELD: MARCEL DE GRAAF, ROBERT HOETINK E.A.

De pilotprojecten die zijn opgestart, gaan heel concreet over een andere aanpak van het havo-onderwijs, bijvoorbeeld door formatief handelen, maatwerk of een praktijkgerichte vakhavo. Met dit soort vernieuwingen willen de initiatiefnemers van de Havo van de Toekomst bereiken dat dit schooltype echt een eigen gezicht krijgt. 'Het moet meer voorbereidend hoger beroepsonderwijs worden. Dat past beter bij deze leerlingen. De havo is geen vwo-light'.

De daarvoor benodigde omslag in het havo-onderwijs vraagt veel van docenten in de klas, maar de pioniers zijn enthousiast. Op de openbare vo-scholen De Waerdenborch in Holten en Het Erasmus in Almelo worden voorzichtig al eerste resultaten gemeld.

Het fenomeen van ongemotiveerde leerlingen op de havo wordt in het voortgezet onderwijs in het hele land herkend. 'Kinderen met een havo-advies komen enthousiast binnen in de brugklas, maar op de een of andere manier verdwijnt hun zin om te leren binnen een paar jaar', verwoordt Bart Schuchard het. Hij is economieleraar en coördinator havo bovenbouw op De Waerdenborch, een openbare schoolgemeenschap met vestigingen in Holten en Goor. Met een team van collega's heeft hij zich aangemeld voor het programma Havo van de Toekomst.

'Wij willen echt op zoek naar dat ongrijpbare, waardoor juist die havoleerlingen zo weinig intrinsieke motivatie tonen', vervolgt Schuchard. 'Op het vwo speelt dat veel minder. Het zijn vooral havisten die het niet lukt om een stapje extra te zetten om eruit te halen wat erin zit, en dat is zo jammer. Wij willen proberen de motivatie bij de leerlingen terug te vinden en daarmee ook het plezier in school. Want ik zie genoeg havisten die zonder veel inspanning vijfjes en zesjes halen, terwijl ze met wat meer inzet ook zevens en achten kunnen halen. Ze moeten leren hoe ze dat moeten doen, want anders redden ze het later op het hbo niet.'

'Slechts 13 van de 100 jongens halen in 10 jaar een havo- en hbo-diploma'

ERNSTIG

Hoe ernstig het is, blijkt uit de cijfers, zegt Arjan van Basten van de hogeschool Saxion, programmamanager van de Havo van de Toekomst. Hij verwijst naar onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs uit 2019. 'Daaruit blijkt dat slechts 35 procent van de jongens op de havo gewoon in vijf jaar het diploma haalt. Daarna valt in het eerste jaar van het hbo ongeveer 20 procent van de studenten uit en er is veel 'switchgedrag'. Uiteindelijk haalt slechts 37 procent van de jongens op het hbo in vijf jaar zijn bachelor – waar vier jaar voor staat. Bij de meisjes gaat het iets beter, maar ook bij hen haalt slechts 57 procent de bachelor in vijf jaar.' Het zijn cijfers die keihard laten zien hoe laag het rendement van havo en hbo is. 'Van elke honderd jongens die met een havo-advies in de brugklas komen, halen er slechts dertien in tien jaar tijd een hbo-diploma. Bij de meisjes is het 30 procent.'

ONDERPRESTEREN

Waar zit hem dat in? 'Scholen voelen allemaal dat de havist moeilijk in beweging te krijgen is. Die leerlingen

Arjan van Basten, programmamanager Havo van de Toekomst: 'De cijfers zijn ernstig'.

Hogeschool Saxion in Enschede wil de kennis en ervaring die wordt opgedaan in het programma Havo van de Toekomst graag delen met havoprojecten in andere regio's.

'Het probleem van ongemotiveerde havoleerlingen speelt in het hele land. Het zou mooi zijn als andere hogescholen ook regionale project opzetten en nog meer havoscholen ermee aan de slag gaan', zegt programmamanager Arjan van Basten. 'Zodat havoleerlingen in het hele land weer zin in school krijgen en het rendement van het onderwijs verbetert.'

Meer informatie op
www.havovandetoekomst.nl.

worden niet echt geraakt door het onderwijs', constateert Van Basten. Er is al van alles geprobeerd om de havoleerling 'aan te zetten', maar het lukt tot nu toe niet, ze blijven in grote mate onderpresteren.

'Dat kan niet aan de leerlingen liggen, die beginnen allemaal enthousiast aan het voortgezet onderwijs. Het moet dus aan het onderwijs liggen', vervolgt Van Basten. 'Misschien zetten we die havoleerlingen te veel in structuur en curriculum. Ze moeten

continu doen wat wij willen en niet wat ze zelf willen. Tot ze naar het hbo gaan, naar een opleiding van hun eigen keuze. Maar daar heerst ineens een heel andere, veel vrijere cultuur en dan blijkt vaak dat ze niet hebben geleerd om zelfstandig te leren, waardoor ze uitvallen. Wij zien dat zelf op de hbo-opleidingen hier op de hogeschool Saxion. Het is dus een gezamenlijk probleem van havo en hbo, en daarom zijn we het project Havo van de Toekomst begonnen in samenwerking met havoscholen.' Zestien scholen uit Twente, Salland, de Achterhoek en de stedendriehoek (Deventer, Zutphen, Apeldoorn) haakten aan. 'Dit zijn de voorlopers, met docenten die er zelf mee aan de slag willen. Dat is belangrijk, want het begint allemaal bij die docent die voor de klas staat', aldus Van Basten.

BEWUSTWORDING

Op alle deelnemende scholen zijn leerteams gestart. Elk leerteam wordt begeleid door een coach van Saxion of vanuit de scholen zelf. Van tijd tot tijd zijn er gezamenlijke bovenschoolse bijeenkomsten waar de leerteams en coaches elkaar informeren en inspireren. Elk team begint met een eigen traject. 'Het zijn eerste stappen die kleinschalig worden uitgetest', zegt Van Basten. 'Dat is nodig, want het is een bewustwordingsproces en er moet bereidheid zijn bij docenten om het eigen onderwijs te veranderen.'

'De voorlopers gaan er nu mee aan de slag'

Bart Schuchard, docent en initiatiefnemer op De Waerdenborch: 'Motivatievergroten'.

De coronaperiode met online onderwijs heeft helaas vertraging opgeleverd, maar nu pakken de leerteams hun pilots weer op. Op De Waerdenborch in Holten is economiedocent Bart Schuchard met enkele collega's gestart met een andere manier van lesgeven. Schuchard: 'Wij willen ons vooral richten op het vergroten van de motivatie van havisten en zijn daarbij geïnspireerd door Saxion-onderzoekster Sandra van Aalderen. Zij schreef het boek *Naar een groeigerichte leermentaliteit* over manieren om leerlingen weer gretig te maken om te leren. Het gaat om een andere benadering van leerlingen, ze meer aanspreken op hun gedrag en minder op hun prestaties. We geven nu feedback op een ander niveau, we laten ze denkstappen maken. We zijn ook bezig met een andere afsluiting van de les, waarbij we de leerdoelen duidelijker in een groter plan plaatsen. Zodat de leerlingen begrijpen waarvoor ze leren. Ik zie nu al effect van onze nieuwe aanpak. Als je kinderen aanspreekt op mentaliteit, voelen ze zich meer gezien.'

OVERSCHATTEN

Op Het Erasmus, een openbare scholengemeenschap in Almelo, is Mirjam Westerhoff-Ankoné als teamleider havo betrokken bij het leerteam van de Havo van de Toekomst. Ook zij herkent de motivatieproblemen bij havisten en de te hoge uitval in het eerste jaar van het hbo. 'We hebben een aantal oud-leerlingen gevraagd wat ze misten toen ze op het hbo begonnen. Ze noemen dan zelfstandigheid, plannen, structureren. Het lijkt erop dat vwo'ers dit beter kunnen en dat havisten dit leren.' Daar zet Het Erasmus nu op in.

Mirjam Westerhoff (links) met het leerteam dat op Het Erasmus is begonnen aan de Havo van de Toekomst. (Foto: Robert Hoetink).

‘Dankzij buddy’s verdubbelt de groep deelnemende leraren meteen’

Westerhoff: ‘Om te beginnen betrekken wij de leerlingen meer bij hun onderwijs door ze in de lessen zelf keuzes te laten maken. In de pilot mogen havisten bijvoorbeeld zelf aangeven welke moeilijkheidsgraad van een vak ze aankunnen. Dan zie je dat ze zichzelf meestal overschatten. Daaruit komt vervolgens een leerproces waarin ze leren wat ze nodig hebben om die moeilijkheidsgraad wel aan te kunnen. Het gaat vaak om vaardigheden zoals plannen en samenwerken’.

BUDDY’S

Op Het Erasmus zijn nu zeven docenten uit het leerteam hiermee bezig, maar andere docenten tonen steeds meer belangstelling. Daarom krijgt nu iedere deelnemende docent een buddy die meekijkt, zodat de groep deelnemende leraren verdubbelt. ‘Dit project kost veel tijd, maar dat is het waard als het succes oplevert’, zegt Westerhoff. ‘Bij de leerlingen die al een poosje structureel de nieuwe aanpak krijgen, merken we dat het resultaat heeft.’

Het Erasmus is een school met een grote havo-afdeling: van de 1500 leerlingen zitten er een kleine 700 op de havo. ‘Het duurt dus nog even voor we al onze havo-leerlingen hiermee in elk vak bereiken. Maar het begin is er en de deelnemende collega’s steken andere docenten aan, er wordt over gepraat binnen de school. Dat is mooi, want we willen deze nieuwe werkwijze niet opleggen. Het is meer de bedoeling dat het zichzelf als een olievlek uitbreidt.’

Op termijn hoopt Westerhoff effecten van de nieuwe aanpak te zien op de doorstroom binnen de school en bij de doorstroom naar het vervolgonderwijs. ‘Maar ook op de identiteit van de havo. Het moet een volwaardige, eigen opleiding zijn, echt iets anders dan het vwo’. Dat vindt ook Arjan van Basten, die zegt: ‘Het zou mooi zijn als de havo meer een vhbo wordt. Dan zal de overgang naar het hbo beter gaan. Maar in eerste instantie gaat het ons er vooral om dat de havoleerlingen weer zin krijgen in school. Blij en gemotiveerde kids op de havo, daar doen we het voor.’

Kansrijk Onderwijs

voor een succesvolle overstap

Een pilotproject in Amsterdam is erop gericht om achtstegroepers vaardigheden te leren waarmee hun kans op succes in het voortgezet onderwijs groter wordt.

‘Ons doel is dat leerlingen met een havo-advies ook echt op de havo blijven’, zegt Leylâ Boz, coördinator van dit project en docent Nederlands aan onder andere De nieuwe Havo van openbare scholengroep Voortgezet Onderwijs van Amsterdam (VOvA).

TEKST: LUCY BEKER BEELD: PR

Kansrijk Onderwijs is de naam van deze pilot, die net als de Havo van de Toekomst de afstroom op de havo wil verkleinen. ‘Overigens gaat het ons niet alleen om havoleerlingen. Het gaat ons om leerlingen die een extra zetje nodig hebben om de overstap naar het voortgezet onderwijs succesvol te maken’, benadrukt Boz.

De nieuwe Havo voert deze pilot uit in samenwerking met twee openbare basisscholen, IKC Zeven Zeeën en obs De Poolster, allebei van het schoolbestuur Innoord. Vorig schooljaar is er al een korte eerste pilot gedaan na de meivakantie. Die pakte zo goed uit dat er dit schooljaar een uitgebreider programma is gestart. Twaalf achtstegroepers van de twee basisscholen komen nu het hele jaar één ochtend per week naar de lessen van Kansrijk Onderwijs. Meestal is dat in het gebouw van De nieuwe Havo, waarin nog twee vo-scholen van VOvA zitten.

‘TOF PROJECT’

‘Het idee kwam van de directeur van de basisscholen’, vertelt Boz. ‘Die zocht contact met De nieuwe Havo en wij waren meteen geïnteresseerd, want we zien hier nog veel op- en afstroom en dat willen we verminderen. We willen graag dat kinderen meteen op de juiste plek komen. Gezamenlijk hebben we het programma ontwikkeld. Ik vind het echt een tof project, want we zien dat het helpt, de kinderen groeien ervan. Wat ik daarnaast waardevol vind, is dat de band met de basisscholen vakinhoudelijk enorm

is versterkt. We zien nu wat kinderen al kunnen en daar kunnen we het voortgezet onderwijs beter op afstemmen. Dat is goed voor de doorgaande leerlijn en de motivatie.’

Het programma van Kansrijk Onderwijs is vooral gericht op executieve vaardigheden, zoals plannen, samenwerken, presenteren en reflecteren. ‘Juist die vaardigheden kunnen kinderen helpen bij de overstap naar het voortgezet onderwijs’, zegt Boz. Ze vertelt dat de deelnemende kinderen uitdagende opdrachten krijgen. Bijvoorbeeld een app ontwikkelen om een probleem in hun buurt op te lossen, zoals zwerfafval. Hun ontwerp moesten ze presenteren aan een bedrijf. In een ander blok gingen ze hun eigen talenten en kwaliteiten ontdekken en presenteren in een talentenshow.

ZELFVERTROUWEN

‘We zien dat de kinderen hierdoor meer zelfvertrouwen krijgen’, zegt Boz. ‘Het werkt al goed dat ze eens uit hun eigen buurt komen, met de fiets naar ons gebouw komen, daar leren ze ook van. Straks is de overstap voor hen minder spannend, omdat ze ons gebouw al kennen en ook al eens met andere kinderen in een klas hebben gezeten’.

De scholen zijn zo enthousiast over de effecten van de pilot, dat deze volgend jaar wordt uitgebreid naar meer basisscholen van Innoord én naar leerlingen die wat meer uitdaging nodig hebben. ‘Het is niet ons doel dat elk kind een havo-advies krijgt’, benadrukt Boz. ‘Maar wel dat kinderen meer plezier in het onderwijs krijgen en dat ook houden in het voortgezet onderwijs wanneer ze daar meer succes boeken.’ ◀

Leylâ Boz:
‘Meer plezier in
het onderwijs’

Op obs De Wilgen in Sliedrecht kunnen Oekraïense leerlingen rustig wennen in een eigen klas

Openbare scholen verwelkomen Oekraïense leerlingen

Veel openbare basisscholen kregen er in februari ineens Oekraïense leerlingen bij. Op obs De Wilgen in Sliedrecht hebben de nieuwe leerlingen hun plek inmiddels gevonden: de kleuters tussen de Nederlandse kinderen en de rest in één nieuwe 'Oekraïneklas'. Ook Interschool in Ter Apel ontving Oekraïense leerlingen. Deze school heeft al veel ervaring met onderwijs aan nieuwkomers.

TEKST EN BEELD: SANNE VAN DER MOST

Nadat in februari bekend werd dat obs De Wilgen er 21 Oekraïense leerlingen bij zou krijgen, ging alles razendsnel. Een ondernemer in Sliedrecht stelde zijn gebouw ter beschikking en mensen zamelden knuffels en kleding in. Een oproep van directeur René de Kuiper kon op veel hartverwarmende reacties rekenen: van een collega die aanbod in zijn vrije tijd te helpen, van gepensioneerden die als vrijwilliger aan de slag wilden - en van Lena. Zij is een speld in de hooiberg: een Oekraïense die met een Nederlander getrouwd is, alle talen spreekt en ook nog lesbevoegdheid heeft. 'Zij geeft nu

iedere dag les in de Oekraïneklas', vertelt De Kuiper. 'Samen met een Nederlandse juf, die in de ochtend komt. Maar ook dan is Lena er altijd bij om te vertalen.'

NIEUWSGIERIG

De leerlingen van obs De Wilgen waren meteen razend nieuwsgierig naar de nieuwelingen. Ter verwelcoming hebben ze 275 zonnebloemen gezaaid, het nationale symbool van Oekraïne. 'Geweldig om te

zien', vindt De Kuiper. 'Die nieuwsgierigheid en interesse in elkaar passen ook helemaal bij ons openbare karakter. Toen de nieuwe kinderen er eenmaal waren, wilden onze leerlingen alles van ze weten en met ze spelen.' Buiten het klaslokaal kan dat. De kinderen voetballen samen en doen tikker-tje op het plein. Ook uitstapjes zoals een bezoek aan de kinderboerderij doen ze met elkaar. 'Dat gaat vanzelf', zegt De Kuiper. 'Daar hebben kinderen nooit moeite mee.'

Het leren gebeurt voorlopig nog wel gescheiden. 'Behalve dan voor de zes kleuters', licht De Kuiper toe. 'Die konden meteen in de reguliere groepen 1 en 2 instromen.' De oudere leerlingen zijn samen in de nieuwe Oekraïneklass geplaatst. De Kuiper: 'Ze krijgen samen les maar zitten wel gedifferentieerd op leeftijd aan verschillende tafels, zodat de leerkracht zich een beetje kan toespitsen op de verschillende niveaus.'

LESGEVEN OP TIEN NIVEAUS

Die niveaus liggen soms behoorlijk uit elkaar. 'Deze leerlingen komen uit het hele land en er zijn toch wel echt verschillen', zegt De Kuiper. 'Tussen de regio's waar ze vandaan komen, maar ook tussen de grote stad en het platteland. Van de juffen hoor ik dat ze soms op wel tien verschillende niveaus aan het lesgeven zijn.'

Het onderwijs is in Oekraïne ook echt anders dan in Nederland, weet De Kuiper inmiddels. 'Sowieso gaan kinderen tot hun zesde niet naar school. Dus de eerste week waren de jonge kinderen helemaal kapot aan het eind van de dag.' Het Oekraïense onderwijs is strenger en meer leerkracht-gestuurd. De Kuiper: 'Vragen stellen zijn ze niet gewend. De vrijheid die ze hier krijgen, was in het begin wel even wennen. Sommigen schoten daar in door. Maar dat geeft allemaal niks. Deze eerste periode is toch vooral bedoeld om te wennen. Aan hun nieuwe omgeving, het land waar ze wonen, de school en hun nieuwe klasgenoten.'

WERELDKLAS

Omdat in de omgeving veel vluchtelingen en asielzoekers wonen, heeft obs De Wilgen al behoorlijk wat ervaring met anders-taligen en NT2-lessen. Het schoolbestuur, Openbaar Primair Onderwijs Papendrecht

Sliedrecht (OPOPS), heeft zelfs een heel programma opgezet voor nieuwkomers: de Wereldklas. De Kuiper: 'Daar maken wij nu dankbaar gebruik van. Tot aan de zomervakantie hebben alle kinderen de tijd om rustig te wennen aan de nieuwe situatie, onze normen en waarden, en hoe wij het hier op school doen. En om rustig te beginnen met het leren van de Nederlandse taal. Na de zomer gaan ze naar de Wereldklas, die ook voor ons dus helemaal nieuw is. Daar gaan ze echt met taal en andere cognitieve vakken aan de slag. Het jaar daarna kunnen ze instromen in het reguliere onderwijs, hier op school of in het voortgezet onderwijs.'

De leerlingen van De Wilgen hebben ter verwelkoming 275 zonnebloemen gezaaid

STEUN AAN ELKAAR

De Oekraïense leerlingen zijn gelukkig niet erg getraumatiseerd, weet De Kuiper uit de gesprekken die hij voerde. Maar het is goed mogelijk dat de volgende groep dat wél is. 'Natuurlijk is het heftig als je plotseling alles en iedereen achter moet laten, inclusief je vader. Maar deze eerste lichting, dat zijn wel voornamelijk de mensen die de middelen hadden om zelf weg te gaan.' De Kuiper verwacht dat er de komende periode meer Oekraïners naar Sliedrecht zullen komen. 'Daar zitten waarschijnlijk ook kinderen tussen die wél echt een trauma hebben', zegt hij. 'Gelukkig zijn we daar ook op voorbereid. We hebben de ervaringen van OPOPS en straks van de Wereldklas. En we kunnen een beroep doen op psychische ondersteuning van organisaties hier in de omgeving.'

Wat volgens De Kuiper ook behoorlijk scheelt, is dat de huidige groep Oekraïners de nieuwe leerlingen straks wegwijs kan maken. Dat alle leerlingen, op de zes kleuters na, samen in een klas zitten, is dan ook fijn. 'In eerste instantie was dat vooral om praktische redenen', legt De Kuiper uit. 'Ze waren met zo'n grote groep, dat er eigenlijk direct een hele nieuwe klas ontstond. Maar nu we een tijdje zo bezig zijn, merk ik dat ze ook echt veel steun aan elkaar hebben. Alles is al nieuw en anders. Als je dan ook nog in een vreemde klas komt waar je als enige de taal niet spreekt, dan is het extra moeilijk.'

EIGEN SCHOOL

'Je eigen land ontvluchten is niet zomaar iets', weet ook Rosie Meems, een van de twee directeurs van obs De Vlinder in Ter Apel én van Interschool, een openbare

basisschool voor anderstaligen. 'Je laat alles achter. Hele gezinnen worden uit elkaar gerukt. Dat is behoorlijk traumatisch. Een fijne plek om op adem te komen en je weer thuis te voelen, is dan essentieel. Onderwijs en les in cognitieve vakken, dat komt later wel.' Ook op Interschool zitten de leerlingen daarom niet in reguliere Nederlandse klassen. Meems: 'Sterker nog, wij hebben met Interschool zelfs een eigen school opgezet voor kinderen die met hun gezin hun land ontvluchtten.'

NIET IN HET DIEPE

Door de jarenlange ervaringen met vluchtelingkinderen weten ze bij Interschool precies wat wel werkt en wat niet. 'Kinderen worden bij ons niet in het diepe gegooid, maar krijgen eerst uitgebreid de tijd om op adem te komen', zegt Meems. 'Leerlingen starten met een gewenningsperiode van zes weken waarin welbevinden, betrokkenheid, groepsvorming en het wennen aan het Nederlandse schoolconcept centraal staan.' Na de gewenningsklasgaan

PO-Raad: zet Oekraïense kinderen niet meteen in een reguliere klas

In april 2022 waren er ruim tienduizend leerplichtige Oekraïense PO- en VO-leerlingen in Nederland, blijkt uit een peiling van de Algemene Vereniging van Schoolleiders. 'In Oekraïne kennen ze geen vergelijkbare leerplicht', zegt Harmen van Gerven van de PO-Raad. 'Niet alle Oekraïense ouders denken er dus direct aan hun kinderen naar school te laten gaan. Ons advies is om dit vooral niet te forceren: laat de mensen eerst wennen in Nederland.'

Het is ook niet verstandig om Oekraïense kinderen meteen in een reguliere klas tussen Nederlandse leeftijdsgenoten te zetten. 'De ervaring leert dat leerlingen moeilijk aansluiting vinden als ze de taal nog niet spreken', legt Van Gerven uit. 'Hoewel spelen altijd vanzelf lijkt te gaan, is een klassensituatie echt iets anders. Als kinderen daar de taal niet spreken, kunnen ze niet meekomen. In klassen met andere nieuwkomers zijn ze allemaal gelijk en leren ze met elkaar de taal. Dat geeft rust. Daarnaast hebben deze leerlingen te maken met traumatische ervaringen die een rol kunnen spelen in hun gedrag. We adviseren om de leerlingen gedurende het eerste jaar in Nederland zoveel mogelijk onderwijs te geven in aparte klassen. Als dat niet lukt, maak dan in ieder geval gebruik van de expertise van LOWAN.'

LOWAN ondersteunt scholen bij het eerste opvangonderwijs voor nieuwkomers. Op de website van de organisatie vindt u informatie over onderwijs aan Oekraïense vluchtelingen: www.lowan.nl.

De Oekraïense kinderen op obs De Wilgen hebben veel steun aan elkaar

de leerlingen in taalklassen aan de slag met cognitieve vakken. Na ongeveer twee jaar stromen ze dan door naar het reguliere onderwijs.

‘Wij staan open voor alle anderstalige leerlingen’

Op dit moment heeft Interschool maar drie Oekraïense leerlingen: een tweeling uit 2013 en een leerling uit 2015. Niet zoveel, als je het vergelijkt met De Wilgen in Slie-drecht. Zeker gezien de locatie: Interschool bevindt zich op het terrein van het asielzoekerscentrum in Ter Apel. 'Het heeft alles te maken met de gemeentelijke taakstelling', legt Meems uit. 'Juist doordat er in Ter Apel al zoveel andere vluchtelingen zijn, zitten wij als gemeente voor nu even vol. Ontzettend jammer, want als openbare school staan wij open voor alle anderstalige leerlingen. We zijn helemaal ingericht op het omgaan met leerlingen met traumatische ervaringen en we hebben een onderwijsprogramma ontwikkeld voor nieuwkomers en vluchtelingen. Als het aan onze school lag, zouden wij er zo nog zestig leerlingen bij kunnen hebben.' ◀

2e vermeerderde druk

Dit boek is een pleidooi voor het benutten van uiteenlopende leraarvaardigheden in het onderwijs. Meer variatie in functies komt het leren van leraren én het leren van leerlingen ten goede, en versterkt dus de onderwijskwaliteit op een school. Toonaangevende onderwijsexperts geven hun visie op dit onderwerp en benadrukken vanuit hun ervaringen en kennis de kracht van diversiteit in onderwijsteams.

*Door de LBBO uitgeroepen tot
Onderwijsboek van het jaar 2021!*

Hannah Bijlsma en Mirjam Keyser | paperback
148 pagina's | ISBN 9789493209473 | € 25,00

Teruggetrokken gedrag

Er zijn leerlingen die meestal 'onder de radar' van de leraar blijven. Sommigen vinden het gewoon fijn om stil te zijn; anderen trekken zich terug omdat ze het lastig hebben, thuis of op school. Soms begrijpen wij hen niet goed – of zij ons niet. Om te weten welke stille kinderen gelukkig zijn en welke niet, moeten we hen leren zien en leren kennen. Daarom gaat dit boek over alle stille kinderen.

Anton Horeweg | paperback
176 pagina's | ISBN 9789493209541 | € 14,95

Oplossingsgericht werken

Louis Cauffman neemt je mee in wat oplossingsgericht werken voor het onderwijs kan betekenen. De focus ligt op de werkrelatie tussen onderwijsprofessional en lerende, met als doel: de lerende zelf aan het werk krijgen. En dat op zeer effectieve wijze, zonder negatieve beoordelingen en emoties. Er is veel aandacht voor de oplossingsgerichte taal: de specifieke manier van spreken, luisteren en vragen stellen.

Louis Cauffman | paperback
280 pagina's | ISBN 9789493209480 | € 27,95

Bewezen effectief onderwijs

In deze nieuwe, vermeerderde editie van David Mitchells klassieker *Wat echt werkt* wordt een uitgebreide selectie van 29 strategieën besproken, die bewezen effectief zijn en in de praktijk direct kunnen worden toegepast. De uitgave is daarmee een bron van onschatbare waarde voor onderwijsprofessionals (in po én vo) die zeker willen zijn dat hun werkwijzen en strategieën bijdragen aan beter onderwijs en beter leren voor alle leerlingen.

David Mitchell & Dean Sutherland | paperback
344 pagina's | ISBN 9789493209510 | € 42,50

Curriculumontwikkeling

Dit boek is enerzijds bedoeld om een grote groep onderwijsprofessionals aan het denken te zetten over vragen als: Wat is eigenlijk het doel van ons onderwijs? Hoe krijgen we meer samenhang en lijn in alles wat er op onze school gebeurt? Wat is voor onze leerlingen nou écht wetenswaardig? Anderzijds helpt het deze groep een zinnig antwoord op dergelijke essentiële vragen te formuleren.

Erik Meester | hardcover met stofomslag
272 pagina's | ISBN 9789493209299 | € 34,95

Groene schoolpleinen inspireren

Het groene schoolplein van obs Dakpark is voor de leerlingen één grote ontdekhoek.

Als je zelf in een flat midden in de stad woont, met alleen een balkon, dan is het extra leuk als je schoolplein wél helemaal groen is. Openbare basisschool Dakpark in de Rotterdamse wijk Bospolder kreeg het voor elkaar met subsidie van de gemeente en steun en advies van IVN Natuureducatie. Inmiddels poten de leerlingen hun eigen aardappelen en bloembollen, kweken ze kruiden en krijgen ze natuurles in een outdoorklaslokaal mét overkapping.

TEKST EN BEELD: SANNE VAN DER MOST

Een enorme verbetering', vindt Leule (11, groep 8) van het nieuwe groene schoolplein van obs Dakpark. 'Eerst waren er alleen tegels en was het maar saai. Dan gingen we altijd voetballen. Dat doen we nog steeds, maar er is nu veel meer te doen en te beleven. Je kunt water pompen en in de herfst gaan we slootje springen. In die hoge boom zitten allemaal papegaaien en ik heb vorig jaar zelfs een oranje slang gevonden, een echte.'

Ook Abdoe (12, groep 8) is helemaal blij met het nieuwe plein. 'Eigenlijk is het meer een park dan een schoolplein', zegt hij. 'Na de les kunnen we lekker naar buiten en kunnen we al onze spanning kwijt. Er zijn allemaal van die natuurlijke plekjes met struiken en boomstammen enzo.

Daar kun je lekker chillen en verstoppen.' Hij wijst naar de beste verstopplek, achter een grote struik in de hoek van het plein. 'Pompen met de waterpomp als het heeft geregend is ook heel erg leuk', gaat hij verder. 'Dan ontstaan er allemaal stroompjes waar we overheen kunnen springen. Soms valt er wel eens iemand in het water maar dat geeft helemaal niet. Het is alleen maar zand, dus je valt nooit hard.'

WILGENTAKKEN

Het regenwatersysteem waar Leule en Abdoe het over hebben, is nogal inventief. 'Kijk eens omhoog', zegt schooldirecteur Josje Boshoff. Ze wijst naar een houten, halfopen buizensysteem dat van het platte dak in de lucht over het schoolplein heen loopt en uiteindelijk uitmondt bij de

waterpomp. Het is een van de vele veranderingen die het schoolplein van obs Dakpark vorig schooljaar onderging. Net als het nieuwe voetbalveldje met een omheining van wilgentakken en het overkapte leslokaal waar de leerlingen gewoon buiten in de openlucht les kunnen krijgen over natuur, milieu en duurzaamheid.

Boshoff is blij met de herinrichting van het schoolplein, zeker in een buurt waar weinig groen is. Volgens haar zijn de kinderen nu veel actiever. Ook vindt ze het mooi hoe de samenwerking met andere organisaties in de buurt verloopt. 'We delen het plein met de Marokkaanse gemeenschap hier in de wijk, die ook een gebedsruimte heeft, en een Turkse organisatie. Die zijn hier vooral in het weekend. Het is de bedoeling dat we het beheer in de toekomst samen regelen.'

ONTDEKHOEK

'Of je nu een kijker of een doener bent, een groen schoolplein is één grote ontdekhoek waar alle kinderen perfect uit de voeten kunnen', zegt Ian Mostert, projectleider Kind en Natuur van IVN Natuureducatie en voormalig directeur van Rotterdamse natuurspeeltuin de Speeldernis. 'Het plein van obs Dakpark is een mooi voorbeeld. Van een saai en stenig plein met achterstallig onderhoud waar weinig te doen was, veranderde het plein in een oase van groen.'

Op veel schoolpleinen zijn volgens Mostert groene elementen wel degelijk aanwezig, maar worden ze vaak niet goed ingezet. 'En dat is jammer. Want groen is zo ontzettend belangrijk. Zeker voor kinderen die thuis niet zo veel groen hebben en zelf weinig buiten komen. Klimmen en klauteren op verschillende ondergronden zorgt voor een betere motoriek. Het activeert de hersenen en dat leidt weer tot een hogere concentratie en betere leerprestaties.'

'Ook taal- en rekenlessen kunnen prima buiten'

Bovendien leidt een groen en avontuurlijk plein tot anders en actiever spelen.' Ook voor ouders heeft een groen plein volgens Mostert voordelen. 'Het stimuleert ontmoeten. Als je na school de kinderen komt halen, ben je sneller geneigd even te blijven hangen en in contact te komen met andere ouders.'

AQUADUCTEN

Er moeten dus meer groene schoolpleinen komen, vindt IVN. De organisatie draagt daaraan bij door scholen zoals

'Een groen en avontuurlijk plein leidt tot actiever spelen'

obs Dakpark te begeleiden en door mee te denken en te adviseren over het inrichten van een groen plein en over de lessen die je er kunt geven. 'Ga aquaducten bouwen, geef les over duurzaamheid, laat leerlingen een eigen kruidentuin aanleggen', zegt Mostert. 'Maar ook taal- en rekenlessen kunnen prima buiten.' Een arena zoals obs Dakpark heeft gemaakt, biedt volgens hem ook een heleboel mogelijkheden. 'Kleinere kinderen kunnen erin spelen en van de rand af springen. Grotere kinderen kunnen er taal- en rekenles krijgen. En in de winter kun je het laten vollopen met water en een ijsbaan maken.'

Eén kanttekening plaatst Mostert wel bij het ontwikkelen van groene schoolpleinen. 'Vaak komen scholen pas achteraf op het idee dat het ook wel leuk is om wat met groen te doen. Bij bestaande pleinen begrijp ik dat, maar voor nieuwe pleinen is het een gemiste kans. De volgende stap is dus om schoolbesturen bewuster te maken van de meerwaarde van een groen plein, zodat we ze meteen vanaf het begin kunnen meenemen in het ontwerp.'

KLIMMEN EN CHILLEN

De leerlingen van obs Dakpark zijn gelukkig wél van het begin af aan betrokken bij het ontwerp van het groene plein. Als eindgebruikers mochten ze meedenken over de inrichting. Adam (12, groep 8) is een van hen. Hij is lid van de leerlingenraad en heeft goed geluisterd naar de wensen van zijn schoolgenoten. Dat leidde uiteindelijk tot een wensenlijstje met onder meer een mooi nieuw voetbalveld met kunstgras, water om mee te spelen, meer plekken om te klimmen en te chillen, en een paar nieuwe schommels. 'Want', zegt Adam, 'daar houden meisjes heel erg van.'

De architect heeft goed naar de wensen van de kinderen geluisterd en Adam is blij dat hij zijn mening mocht geven. 'We worden echt serieus genomen en dat is fijn.' Voetballen doen ze natuurlijk nog steeds. 'Maar als je op het kunstgras valt, doet het veel minder pijn dan op de harde stenen', zegt Adam. 'Misschien hebben we nu zelfs minder ongelukken dan eerst. Juist omdat het misschien gevaarlijker lijkt, letten kinderen beter op. Oudere kinderen helpen jonge kinderen nu ook meer dan vroeger. Ik weet niet of dat door het nieuwe plein komt, maar het is nu wel anders.' Adam vindt het jammer dat hij volgend jaar naar de brugklas gaat. 'Ik zou nog wel wat langer van het plein willen genieten. Maar goed, de kinderen die nog wel op school blijven, hebben er natuurlijk ook veel lol aan.' ◀

Spaarpotten sneller legen

Onderwijsminister Dennis Wiersma houdt een stok achter de deur: als de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs onvoldoende geld uit hun spaarpotten halen, dan krijgen ze minder geld.

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT

Wiersma's voorganger Arie Slob noemde het in 2019 'onacceptabel' dat bij 136 van de 152 samenwerkingsverbanden de financiële reserves boven de signaleringswaarde lagen die de Inspectie van het Onderwijs hanteert. In totaal was er toen 175 miljoen euro dat als (mogelijk) bovenmatig eigen vermogen kon worden aangemerkt. De vorige onderwijsminister voerde naar eigen zeggen 'stevige gesprekken' met de samenwerkingsverbanden. Hij eiste dat ze met een plan kwamen om geld uit hun reserves in te zetten voor passend onderwijs. Dat plan kwam er en in 2021 verscheen de eerste monitor naar de afbouw van bovenmatige vermogens. Op basis daarvan meldde Slob, inmiddels demissionair, dat de samenwerkingsverbanden werk maakten van de afbouw.

TOEGEWIJD

Daarnaast verwachtte Slob dat het hogere eigen vermogen in 2023 vrijwel helemaal zou zijn afgebouwd. Uit de tweede monitor, die afgelopen maart is verschenen, komt naar voren dat dat waarschijnlijk niet wordt gehaald. De huidige onderwijsminister Wiersma zegt wel dat samenwerkingsverbanden zijn toegewijd aan het afbouwen van hun financiële reserves. Hij vindt het een goede zaak dat het bovenmatig eigen vermogen in 2021 met een kwart (41 miljoen euro) is afgenomen ten opzichte van 2020. 'Dat laat zien dat samenwerkingsverbanden er serieus werk van maken om de reserves af te bouwen en ervan door-drongen zijn dat het geld dat nu op de plank ligt ten goede moet komen aan de leerlingen die ondersteuning nodig hebben', aldus Wiersma.

CORONA

Maar Wiersma signaleert ook dat het nog niet snel genoeg gaat. Er was namelijk afgesproken dat de reserves in 2021 met 40% (63 miljoen euro) moesten afnemen. Wiersma: 'De feitelijke afbouw van 41 miljoen euro is weliswaar bijna

het dubbele van de afbouw in 2020, maar het is dus ongeveer 22 miljoen euro minder dan in het gezamenlijke plan als doel is opgesteld.' Ook ziet hij dat het verwachte (mogelijk) bovenmatig eigen vermogen dat in 2023 resteert iets groter is dan beoogd. Bij de eerste monitor was dit 17 miljoen euro, nu is dat 25 miljoen euro. In de monitor staat dat dit te maken kan hebben met coronapandemie. Zo is het budget van samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs tijdelijk opgehoogd in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs. Bovendien bleek het in de coronapandemie niet mogelijk om extra plannen uit te voeren.

De minister kiest ervoor om nu geen generieke korting op het budget van de samenwerkingsverbanden toe te passen, maar hij houdt die maatregel wel als een stok achter deur. ◀

Advies nodig over dit onderwerp? Neem contact op met senior adviseur financiën Ron van der Raaij van VOS/ABB: 06-53733449, rvanderraaij@vosabb.nl

Regenbooggezinnen, kermis en carnaval verboden?

Een christelijke lobby die censuur in lesmethoden wil. Teamleden van de openbare Crayenesterschool in Heemstede gingen hierover in gesprek met directeur Rimco Spanjer van educatieve uitgeverij Malmberg. 'Wij, als leerkrachten van het openbaar onderwijs, hebben er moeite mee als het geloof nog steeds een groot stempel drukt op wat we de kinderen willen leren.'

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT

NRC meldde afgelopen najaar dat educatieve uitgeverijen censuur zouden toepassen om met name reformatorische basisscholen als tevreden klanten te behouden. Auteurs en illustratoren zouden opdracht krijgen om wereldse zaken te vermijden, zoals kermis, carnaval, make-up en tatoeages. 'Ook zijn regenbooggezinnen, sporten op zondag en vrouwelijke predikanten bij uitgeverijen soms taboe. De evolutieleer is eveneens dikwijls een verboden onderwerp', zo meldde NRC.

Directeur Hans Teegelbeckers van VOS/ABB reageerde in de krant door te benadrukken dat lesmethoden altijd in lijn moeten zijn met de kernwaarden gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting. De beperkingen die uitgeverijen zich onder reformatorische druk zouden opleggen, kunnen worden beschouwd als in strijd met deze kernwaarden. Lesmethoden moeten een inclusief beeld geven.

VRIJHEID VAN ONDERWIJS

In de politiek klonk verontwaardiging over de bevindingen van NRC. Tweede Kamerlid Paul van Meenen van D66 benadrukte dat de vrijheid van onderwijs geen vrijbrief mag zijn 'voor slecht of onveilig onderwijs'. Gekuiste methoden, bijvoorbeeld op het vlak van gendergelijkheid of seksuele oriëntatie, 'kunnen een sfeer van onveiligheid creëren', aldus Van Meenen. Zijn collega Lisa Westerveld van GroenLinks wees erop dat kinderen opgroeien in een pluriforme

samenleving en dat zij dus 'kennis moeten nemen van verschillende opvattingen en levenswijzen'. VVD-Kamerlid Mariëlle Paul noemde het absurd dat 'een kermis of een tattoo niet zou mogen worden getoond'.

Arie Slob, die toen nog minister was, zei in reactie op de ophef geen aanwijzingen te hebben dat educatieve uitgeverij op verzoek van bepaalde scholen bewust onderwerpen zouden weglaten. Hij voegde daar direct aan toe dat hij als minister niet gaat over de inhoud van lesmethoden.

BEWUSTZIJN WAKKER GEMAAKT

Niet alleen de politiek, maar ook teamleden van de openbare Crayenesterschool in Heemstede trokken erover aan de bel. 'Het maakte bij ons een bewustzijn wakker', vertelt een van de leerkrachten. 'We keken altijd met name naar de didactiek in methoden, en vroegen ons nooit af of er misschien bewust bepaalde onderwerpen werden weggelaten. Dit noemen wij censuur, dingen die vermeden worden omdat ze uit christelijk oogpunt niet wenselijk zouden zijn. Wij willen dat alle kinderen een goed beeld krijgen van de samenleving, een inclusief beeld.'

De teamleden gingen hierover in gesprek met directeur Rimco Spanjer van Malmberg. Hij zegt dat een christelijke lobby die lesboeken zou willen laten censureren niet bestaat. Wel is het volgens hem zo dat de licentie van bepaalde methoden voor christelijke scholen aan een andere uitgever is overgedragen, omdat Malmberg deze methoden niet wil uitgeven vanwege het beperkte wereldbeeld dat eruit naar voren komt. ◀

Patronen doorbreken voor eerlijkere kansen

De nieuwe lector Kansengelijkheid Monique Leygraaf van Hogeschool IPABO vertelt wat leerkrachten en lerarenopleiders kunnen doen om kansengelijkheid in de samenleving te vergroten. 'Ik wil dat we ons bewust zijn van ons eigen handelen.'

TEKST: KARIN VAN BREUGEL BEELD: WOUT JAN BALHUIZEN

We hebben heel vaak gedacht dat we het in Nederland best goed voor elkaar hadden. Iedereen kan naar school, onderwijs is de grote emancipatiemotor. Als je je best doet, heb je kansen. En natuurlijk hoorden we wel eens groepen mensen zeggen dat ze minder kansen kregen, maar dat geluid werd vrij makkelijk weggewuifd', zegt Monique Leygraaf. Zij is sinds 1 januari de eerste lector Kansengelijkheid bij IPABO.

Leygraaf vervolgt: 'Pas vrij recent is kansengelijkheid echt op de kaart komen te staan. De documentaire *Klassen* heeft daar een belangrijke rol in gespeeld, maar ook corona. Door het afstandsonderwijs zaten leerkrachten opeens min of meer bij hun leerlingen in huis. Ze zagen dat sommige kinderen letterlijk en figuurlijk heel weinig ruimte hebben om met onderwijs bezig te zijn.'

SOCIALE RECHTVAARDIGHEID

Leygraaf is blij dat IPABO met het nieuwe lectoraat het belang van kansengelijkheid onderstreept. Het onderwerp heeft haar persoonlijke aandacht al veel langer. Ze was acht jaar lang lector Diversiteit & Kritisch Burgerschap en in die hoedanigheid ook medevoorzitter van een internationale onderzoeksgroep van de Association for Teacher Education in Europe. Daar ontmoette ze collega's uit de hele wereld die al vele jaren bezig waren met het vraag-

stuk van kansengelijkheid en -ongelijkheid. Zij deden dat vanuit de zogeheten *social justice*-benadering. Simpel gezegd komt die benadering erop neer dat er in de samenleving ongelijke machtsrelaties en structurele sociale ongelijkheid zijn. Die ongelijkheid sijpelt ook door in het onderwijs. Of zoals Leygraaf zegt: die dendert door in het onderwijs. Het onderwijs kan deze patronen in stand houden óf actief bestrijden.

Ze legt uit wat ze met 'ongelijke machtsrelaties' en 'structurele sociale ongelijkheid' bedoelt: 'In onze samenleving bestaat een dominant beeld: je bent wit en heteroseksueel, ondervindt geen fysieke beperkingen en kan sociaal-economisch meekomen. De samenleving zet groepen die niet aan deze dominante norm voldoen op achterstand. Als samenleving geven we, bewust of onbewust, steeds signalen af: waar jij vandaan komt en hoe jij leeft, is toch net even iets minder dan hoe wij, verlichte westerlingen, in het leven staan.'

Voor kinderen is herkenning heel belangrijk

BEROEPSSTANDAARD

Met haar lectoraat wil Leygraaf bijdragen aan een meer rechtvaardige samenleving: 'Je kunt in je klas en in je school wel zorgen dat je allerlei zaken goed voor elkaar hebt, maar je bent geen eiland. De school maakt deel uit van de samenleving. Een heel belangrijk deel zelfs, want elk kind gaat erheen. Als we kinderen werkelijk gelijke

Monique Leygraaf:
'Wij kunnen patronen voortzetten of juist doorbreken'

‘Door vermeende neutraliteit neem je toch een standpunt in’

nen kun je kritisch nadenken over de onderwerpen die je bij vakken als geschiedenis en aardrijkskunde behandelt. En over de manier waarop je dat doet. Welke perspectieven krijgen aandacht als je het bijvoorbeeld over de ontdekkingsreizen en de Gouden Eeuw hebt? Voor sommigen was die eeuw inderdaad goud, voor anderen was het de hel op aarde. Ook kun je alert zijn op sterke gendertyperingen die in veel methodes zitten. Gechargeerd: mannen zijn actiever dan vrouwen, vrouwen zijn zwakker dan mannen.’

kansen willen geven, moet er iets veranderen in de samenleving. Daar heb je ook als onderwijs een rol in. Daarmee suggereer ik niet dat leraren dit fundamentele probleem van de samenleving in hun eentje kunnen oplossen, maar ik wil wel dat we ons als leraren en lerarenopleiders bewust zijn van ons eigen handelen. Wij kunnen patronen voortzetten of juist doorbreken door ongelijkheid actief te onderzoeken, te bevragen en te bestrijden.’

Als het aan haar ligt, mag dit zelfs onderdeel worden van de beroepsstandaard voor leraren. ‘In Nederland zijn de beroepsstandaarden sterk intern - op het onderwijs - gericht. Het gaat onder andere over het handelen in de klas en de communicatie met ouders. Natuurlijk is dat superbelangrijk, maar in bijvoorbeeld de VS en Vlaanderen is het perspectief óók naar de samenleving en de wereld gericht. Daar zegt men: als leraar heb je bij te dragen aan *social justice*. In Schotland is het zelfs de eerstgenoemde professionele kernwaarde van de beroepsstandaard voor leraren.’

UITEENLOPENDE PERSPECTIEVEN

Dat brengt ons op de vraag wat leraren concreet kunnen doen. Leygraaf verbaast zich over het eurocentrische perspectief in veel lesmateriaal. Zij zegt: ‘Om te begin-

HERKENNING EN WAARDERING

Leerkrachten kunnen ook keuzes maken in prenten- en leesboeken. Leygraaf: ‘Ze kunnen boeken kiezen die bijdragen aan herkenning en erkenning van de diversiteit in de samenleving of boeken waarin een perspectief aan de orde komt dat minder vaak gehoord wordt. Het is interessant om kinderen daarmee kennis te laten maken.’ Leerkrachten kunnen kinderen ook uitdagen om kritisch na te denken over de identiteit van zichzelf en de ander, de wereld of machtsrelaties. Ook bij de inrichting van school en lokaal kunnen volgens Leygraaf keuzes gemaakt worden die getuigen van waardering voor de wereld van alle leerlingen. Liggen er in de huishoek bijvoorbeeld ook een tajine en een hoofddoek? Voor kinderen is die herkenning heel belangrijk, stelt Leygraaf. Aandacht besteden aan (religieuze) feestdagen van de diverse leerlingen is volgens haar om diezelfde reden belangrijk.

NEUTRALITEIT BESTAAT NIET

Op dit moment is Leygraaf bezig om verschillende onderzoeksgroepen op te zetten, zeg maar professionele leergemeenschappen waarin pabo-studenten, lerarenopleiders en leerkrachten participeren. ‘Zij gaan in hun eigen praktijk drie jaar lang ervaring opdoen rondom de hoofdthema’s van het lectoraat. We willen nagaan welke betekenis dat heeft voor leerlingen, ouders, studenten, leerkrachten en opleiders.’ Leygraaf wil met het lectoraat een impuls geven aan het maatschappelijk engagement van onderwijsprofessionals. ‘Want je kunt wel je mond houden, maar door die vermeende neutraliteit neem je in wezen toch een standpunt in. Zo blijft de status quo in stand. Er gaat alleen iets veranderen als je de huidige situatie bevraagt en bevecht. Dat is waar wij voor kiezen.’ ◀

Vergeet het schrijven met de hand niet, waarschuwen leerkrachten. Het helpt leerlingen bij het verwerken van informatie. Voor het bijbrengen van moderne vaardigheden zijn digitale leermiddelen dan weer onmisbaar. Twee leerkrachten vertellen hoe zij oude en nieuwe leermiddelen combineren.

TEKST: LUKAS SPEE BEELD: PAUL VAN DER KLEI E.A.

Onderwijs met **notebooks** én **notitieblokken**

De leerlingen van openbare basisschool De Klinker in Oud-Beijerland grijpen aan het begin van de les vanzelf naar hun notitieblok. Elke les begint hier met schrijven. Met de hand. De school werkte eerder met het digitale onderwijsplatform Snappet, maar heeft dat weer de deur uit gedaan. 'Het is totaal niet bevallen,' zegt Sophy de Man, intern begeleider en leerkracht van groep 8a. 'We hadden problemen met wiferverbindingen, waardoor standaard drie kinderen niet mee konden doen met de les. En we zagen dat kinderen antwoorden gingen gokken door te klikken. Daar leer je niks van. Je wordt er een beetje lui van. En als leerkracht heb je er niet veel invloed op.'

Daarom keerde obs De Klinker terug naar schrift, pen en boek. De Man ziet dat kennis nu beter blijft hangen bij haar leerlingen. 'We zijn een paar jaar geleden overgegaan op *close reading*. Die omslag is bepalend geweest voor deze ontwikkeling. Close reading is begrijpend lezen in een nieuw jasje, met heel rijke teksten die veel aanknopingspunten hebben om mee te werken. Die teksten behandel je dan drie keer, zodat je er steeds een stukje dieper induikt.'

De leerlingen van obs De Klinker doen dat met de pen in de hand. De Man: 'Wij hebben inmiddels onze eigen variatie op *close reading* bedacht: 'slimmer lezen'. We verbinden er eigenlijk altijd een schrijfactiviteit aan. Je zegt bijvoorbeeld: bedenk een ander einde. Of: vertel iets over de emoties van de schrijver. Je kunt alle kanten uit met zo'n tekst, dat is echt oneindig.'

VULKANEN VERGELIJKEN

Begrijpend lezen is op obs De Klinker geen vak apart, maar het is verweven in het thematisch onderwijs. De Man geeft

Sophy de Man:
'Variatie is juist mooi'

als voorbeeld een aardrijkskundeles over de vulkaanuitbarsting vorig jaar op La Palma. 'Daar had ik een informatieve tekst over stratovulkanen bij gevonden. Zo'n tekst is heel geschikt om thema's van te maken. En er dan veel bij te schrijven, als verwerking. De kinderen hebben een Venn-diagram gemaakt van de verschillen en overeenkomsten tussen verschillende vulkaan-soorten. Het is superleuk om een nieuwsbericht met de tekst te vergelijken. En om een link te leggen met topografie: waar ligt La Palma op de kaart? Zo spreekt een onderwerp veel meer aan bij kinderen. En het is mooi meegenomen dat we onze taaldoelen daarin kunnen verwerken.'

De computers zijn niet helemaal verdwenen op obs De Klinker. De Man: 'We hebben Chromebooks en digitale programma's, zoals Junior Einstein. Je denkt: kinderen zitten veel te gamen, die weten daar veel van. Maar bijvoorbeeld tekstverwerken moeten ze echt nog leren. Ik vind ook dat ze dat moeten leren. Het hoort bij deze tijd. We hebben wekelijks stelopdrachten. Leerlingen schrijven eerst een kladversie met de hand en laten die checken. En dan kan het best zijn dat we zeggen: je moet het in Word uitwerken en dan via Teams inleveren. Die variatie is juist mooi.'

Sarah Pepping: 'Blijf kritisch over wat je inzet'

Minecraft bij het verzamelen van informatie over de Europese hoofdsteden. 'Ik wilde ze de culturele basiskennissen leren: hoe ziet de stad eruit? Welke taal wordt er gesproken? Wat wordt er gegeten? Ik liet ze dat opzoeken op internet en in boeken. Op Google Maps bekeken ze satellietbeelden om een indruk te krijgen van de architectuur. Vervolgens hebben ze één gebouw uitgekozen om na te bouwen in *Minecraft*. Dat mochten ze niet helemaal precies namaken, maar ze moesten de gevonden culturele informatie erin verwerken.'

'Je kunt oneindig veel kanten uit met zo'n tekst'

BEWEEGVLOEREN EN BEE-BOTS

'Eigentijds onderwijs' is een van de kernwaarden op openbare basisschool De Veldraker in Nieuwegein. De school maakt volop gebruik van technologie om leerlingen 21e-eeuwse vaardigheden aan te leren, zoals probleemoplossend denken en digitale geletterdheid. Dat begint al op de kleuterschool. Daar spelen de kinderen educatieve spelletjes op een interactieve beweegvloer en leren ze hoe ze een *Bee-Bot*, een robot in de vorm van een bij, programmeren om opdrachten uit te voeren.

'Zo'n opdracht kan zijn: laat de *Bee-Bot* naar het kaartje met de letter P erop lopen', zegt Sarah Pepping. Ze is leerkracht van groep 8a en stimuleert en begeleidt het technologiegebruik op obs De Veldraker. 'Je kunt kinderen natuurlijk vragen om zelf de letter aan te wijzen op een kaart. Maar met een *Bee-Bot* leren ze niet alleen de letter P te herkennen. Ze leren ook denkstappen te maken. Je leert ze meerdere vaardigheden in één opdracht. En dat verhoogt de motivatie.'

BOUWEN IN MINECRAFT

Technologie moet volgens Pepping altijd in dienst staan van de leerdoelen. 'Ik noem het heel bewust een middel om het onderwijs te versterken of te verrijken.' Peppings leerlingen gebruikten bijvoorbeeld het online bouwspel

Pepping zag dat de *Minecraft*-opdracht motiverend werkte voor haar leerlingen. 'Je gaat van passief naar actief leren. Leerlingen wilden ook alles weten van zo'n stad. Op internet konden ze uitgebreid zoeken. Als ze het in een boek hadden moeten opzoeken, hadden ze het misschien veel minder leuk gevonden. En het verbond ze ook. *Heb jij dat al gezien? Wist je dat er maar zo weinig mensen wonen in Reykjavik?* Het gaat veel meer leven.'

EERST MET DE HAND

Naast digitale middelen blijven ook pen en papier belangrijk in het onderwijs, vindt Pepping. 'Taal is spreken, luisteren, lezen én schrijven. Door het schrijven beklijft het. Je schrijft het op, je ziet het nog een keer. Je hersenen zijn ermee bezig en het blijft wat langer hangen. Bij spelling zeggen we: we schrijven de woorden eerst met de hand op, en pas dan gaan we de online lessen doen.'

'Je gaat van passief naar actief leren'

Pepping pleit vooral voor een brede mix van middelen. 'Digiborden, filmpjes, podcasts; je kunt van alles inzetten om je les te ondersteunen. Dat kan ook zonder digitale technologie. Denk aan het maken van een knikkerbaan. Naast theoretische kennis is het goed om de praktische en creatieve kant van leerlingen te stimuleren. Iedereen heeft een ander talent; daar moet je op inspelen. Maar blijf kritisch over wat je inzet en met welk doel.' ◀

Ledenservice

Openbaar onderwijs **Schoolprofilering 3.0**

Hoe vertelt u het onderscheidende verhaal van uw openbare school? Daarover gaat de mini-leergang Schoolprofilering 3.0 van VOS/ABB. Deze leergang geven we weer in het najaar.

Op drie cursusbijeenkomsten krijgt u waardevolle inzichten, inspirerende werkvormen en methodieken aangereikt. Samen met andere deelnemers legt u de basis van een onderscheidend schoolverhaal. U leert anders naar uw school kijken en andere keuzes maken.

De cursusedagen in het najaar zijn 21 september, 12 oktober en 2 november. De tijden zijn steeds 13.00 tot 16.30 uur. Locatie: VOS/ABB in Woerden.

► Als uw school bij VOS/ABB is aangesloten, kost deelname € 659 per persoon; niet-leden betalen € 900 euro per persoon (btw-vrij). Aanmelden kan via welkom@vosabb.nl.

Energie Voor Scholen **Tarieven niet omhoog!**

Neemt uw organisatie deel aan Energie Voor Scholen 2021-2025? Dan zit u goed! De gas- en elektriciteits tarieven gaan dit jaar niet omhoog.

Voor 2023-2025 zijn gelukkig al grote delen van het totaalvolume ingekocht, nog vóór de extreme prijsstijgingen op de internationale energiemarkt. Die hebben voor de jaren die nog komen dus slechts beperkte gevolgen voor scholen die bij EVS zijn aangesloten.

► Meer weten over Energie Voor Scholen? Scan de QR-code.

► Of neem contact op met Karin Michgels van Hellemans Consultancy, dat EVS voor ons uitvoert: 06-23690288 of michgels@hellemansconsultancy.nl.

Conferentie **Naar Inclusiever Onderwijs**

Op woensdag 1 juni houdt het Platform Naar Inclusiever Onderwijs in het Spant Congrescentrum in Bussum zijn tweede conferentie. Dit landelijke platform is een initiatief van onder andere VOS/ABB.

Op de conferentie wordt ingegaan op de actualiteit, waarbij de focus ligt op kansrijke praktijkvoorbeelden uit het primair en voortgezet onderwijs. Deelnemers kunnen in drie rondes met in totaal 30 kortere en langere sessies kennis opdoen en ervaringen met elkaar delen. Deelname kost € 195 euro per persoon (inclusief btw).

► Meer informatie staat op de website van het Platform Naar Inclusiever Onderwijs.

Goede koffie en thee? **Daar begint de dag mee!**

Onze partner Schoolinkoop heeft een interessant aanbod voor koffie en thee: Lyreco Coffee Solutions.

Schoolinkoop biedt nu ook kwalitatieve koffie en thee voor uw organisatie. Ook voor service en onderhoud voor uw koffiemachines kunt u bij Schoolinkoop terecht. Het collectief werkt voor dit aanbod samen met Lyreco Coffee Solutions.

► Schoolinkoop kan geheel vrijblijvend een prijsberekening op maat maken. Voor meer informatie gaat u naar de website van Schoolinkoop.

Zomaar tienduizenden euro's inleveren?

Wil het ministerie van OCW uitkeringskosten in mindering brengen? Check dan héél goed de stukken van DUO, het Participatiefonds en het UWV! Want: is het wel duidelijk waarom de kosten in mindering worden gebracht?

In een rechtszaak in hoger beroep is het ministerie van OCW hard op de vingers getikt. De zaak draaide om tienduizenden euro's die DUO (in casu het ministerie van OCW) in mindering wilde brengen op de bekostiging van stichting Surplus voor openbaar primair onderwijs in de Noord-Hollandse gemeenten Hollands Kroon en Schagen. Het betrof uitkeringskosten voor gewezen medewerkers. Het UWV had die kosten verrekend met het Participatiefonds (Pf). Op basis van het eigenrisicodragerschap van het schoolbestuur verhaalde het Pf deze kosten bij DUO, waarna de minister besloot de kosten in mindering te brengen op de bekostiging van de Surplusscholen.

Recht op informatie

DUO kon echter niet duidelijk maken waarop het besluit om te korten was gebaseerd. Dat zat bestuurder Paul Moltmaker van Surplus bepaald niet lekker.

Dit kan grote gevolgen hebben voor schoolbesturen

'Het kan niet zo zijn dat besluiten worden genomen zonder dat duidelijk is waarom. Ik wil als bestuurder weten wat ik verkeerd heb gedaan, zodat ik het de volgende keer beter kan doen en mij kan verantwoorden. Dat moet in alle openheid en transparantie!' De rechter gaf Surplus gelijk. De consequentie is, dat DUO geen uitkeringskosten in mindering mag brengen als het niet duidelijk kan maken waarop het die korting baseert. Dit kan grote gevolgen hebben voor andere schoolbesturen met gelijksoortige kwesties.

Kennisdeling en ondersteuning

Roelvink Advocaten voerde de

juridische procedure namens Surplus. VOS/ABB deelt de kennis over deze uitspraak met andere schoolbesturen. Op de website www.vosabb.nl staan ondersteunende documenten van Roelvink Advocaten. Leden van VOS/ABB kunnen deze documenten downloaden:

- Roelvink Advocaten kan schoolbesturen bijstaan met advies. Voor meer informatie kunt u eerst contact opnemen met de Onderwijsjuristen van VOS/ABB. Dat kan op 0348-405250 op werkdagen van 08.30 tot 12.30 uur. Mailen kan ook: onderwijsjuristen@vosabb.nl. Onze Onderwijsjuristen geven altijd binnen 24 uur een reactie!

Totaalaanbod arbeidsmarktcommunicatie

VOS/ABB-leden kunnen tegen aantrekkelijke tarieven personeelsadvertenties plaatsen op de digitale kanalen van de vereniging: de website, de e-mailnieuwsbrieven, LinkedIn en Twitter. We bieden ook aanvullende opties.

VOS/ABB richt zich specifiek op de werving van bestuurders, toezichthouders, directeuren en staf-medewerkers voor het onderwijs. Met de digitale kanalen van VOS/ABB bereikt u exact de juiste doelgroep. Naast dit doelgerichte schot, kunt u kiezen voor aanvullende modules. Als uw organisatie lid is van VOS/ABB, kunt u bijvoorbeeld fors besparen op het plaatsen van advertenties in de

krant. Dat scheelt honderden en afhankelijk van het formaat van uw advertentie soms wel meer dan duizend euro! Als u kiest voor het aanbod van VOS/ABB, bespaart u bovendien veel tijd en moeite. Ook dat scheelt natuurlijk geld!

Voor meer informatie over het totaalaanbod op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie scant u de QR-code.

Veelgestelde vragen

De Onderwijsjuristen van VOS/ABB beantwoorden hier veelgestelde vragen van bestuur en management van scholen.

RE-INTEGRATIE EN SALARIS

Heeft een werknemer die in het tweede ziektejaar re-integreert recht op 100% van zijn salaris?

Ja, tenzij de werknemer het werk op arbeidstherapeutische basis verricht. Het uitgangspunt van artikel 13 van de ZAPO/ZAVO is dat de werknemer 100% van het salaris uitbetaald krijgt voor de uren waarop hij of zij in het tweede ziektejaar 'wenselijk geachte arbeid' verricht. Dat betekent dat de arbeid een reële loonwaarde moet hebben.

Als het werk op arbeidstherapeutische basis wordt verricht, wordt over deze uren een korting van 30% toegepast. Aan het werken op arbeidstherapeutische basis worden strenge eisen gesteld:

- Er moet sprake zijn van een van tevoren aangegeven periode van maximaal zes weken.
- Het werk moet voortdurend begeleid worden.
- Het werk mag niet bestaan uit een bestaande functie.
- De zieke collega moet op elk moment weg kunnen gaan.

BEPALEN VAN DE OPZEGTERMIJN

Wordt bij het bepalen van de opzegtermijn die geldt voor de werknemer alleen gekeken naar de lengte van het laatste dienstverband? Of tellen alle dienstverbanden mee?

Alle dienstverbanden worden bij elkaar opgeteld, tenzij er tussen de dienstverbanden een onderbreking van langer dan zes maanden is geweest. In dat geval is er weer een nieuwe keten ontstaan en tellen de voorgaande dienstverbanden niet mee.

ZORGPLICHT BIJ AANMELDING

Heeft een school zorgplicht wanneer zij aangeeft dat er geen plek is om de leerling toe te kunnen laten?

Nee. Scholen kunnen een toelatingsbeleid voeren met een maximale opnamecapaciteit. Dit toelatingsbeleid moet consequent en transparant zijn. Zo moet voor ouders duidelijk zijn hoeveel plaatsruimte er is en hoeveel aanmeldingen er zijn. Het beleid moet duidelijk beschrijven waarom de maximale capaciteit wordt gehanteerd en waar dat van afhankelijk is.

Als een school vol zit en ouders melden hun kind (schriftelijk) aan, dan heeft de school geen zorgplicht. Dat betekent dat de school niet verplicht is om een andere school te vinden die de leerling wél kan toelaten.

Uitspraken uitgelicht

Enkele opvallende gerechtelijke uitspraken, uitgelicht door de Onderwijsjuristen.

VERWIJDERING LEERLING NA BETROKKENHEID BIJ VECHTPARTIJ

Een school wil een vmbo-leerling vanwege zijn betrokkenheid aan een vechtpartij verwijderen. Zijn moeder is het niet eens met dit besluit. Ze legt dit voor aan de Geschillencommissie passend onderwijs.

De leerling kreeg op school ruzie met twee medeleerlingen. De ruzie gaat buiten de school verder, waarbij de leerling een medeleerling schopt en slaat. Deze medeleerling moet voor controle naar het ziekenhuis en doet aangifte wegens mishandeling. Vervolgens wil de school de leerling verwijderen.

Deelname aan een vechtpartij is ernstig wangedrag waarop de school de betrokken leerlingen kan schorsen of, in het uiterste geval, verwijderen. Of een school een leerling na een vechtpartij mag verwijderen, hangt af van de individuele omstandigheden. De school moet deze omstandigheden en de meespelende belangen meewegen bij het bepalen van de straf. Als het aandeel van een leerling bij een vechtpartij niet kan worden vastgesteld, kan de school de leerling niet verwijderen.

Het oordeel

Als er sprake is van verbaal of fysiek geweld, heeft een school veel eigen ruimte bij het beoordelen van de ernst van het gedrag en het opleggen van een sanctie. In dit geval heeft het schoolbestuur het incident beoordeeld als ernstig fysiek geweld. Dat de leerling niet eerder gewelddadig gedrag heeft vertoond op school, doet niet af aan de ernst van het incident. De commissie oordeelt dan ook dat het schoolbestuur zijn besluit in redelijkheid heeft genomen.

INZET LIO-STAGIAIR OP EEN COMPLEXE GROEP

Nadat een school een LIO-stagiair zelfstandig voor een groep heeft gezet, ontstaan er problemen. Heeft de school juist gehandeld? De Landelijke Klachtencommissie Onderwijs oordeelt hierover na een klacht van de ouders.

Na de tweede lockdown is de vaste leerkracht van groep 7 ziek. De LIO-stagiair met wie zij voor de lockdown samenwerkte, wordt daarom zelfstandig voor de groep gezet. De groep heeft al jaren last van complexe problematiek. De ouders merken aan hun kinderen dat het in de klas bij de LIO-stagiair niet goed gaat en signaleren tal van incidenten. Omdat ze er met de directeur niet uitkomen, dienen ze een klacht in bij de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs.

De directeur heeft de ouders niet geïnformeerd dat er sprake was van een noodoplossing. De interne begeleiders van de LIO hebben niet gesignaleerd dat de situatie in de klas onhoudbaar was. Hoe de LIO-stagiair intern werd ondersteund, is onduidelijk gebleven. Er zijn tal van incidenten geweest in de klas en er was sprake van onveiligheid en wanorde. De LIO-stagiair koos niet de juiste aanpak bij de begeleiding van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte.

Het oordeel

Het was de directeur voldoende bekend dat de structuur en orde in groep 7 problematisch waren toen de LIO-stagiair dat jaar voor de groep stond. Na de lockdown kwam hij alleen voor de groep te staan. De directeur heeft daarmee het risico aanvaard dat het fout kon gaan. Daarom verklaart de commissie de klacht gegrond.

Meer informatie:

De Onderwijsjuristen van VOS/ABB geven dagelijks advies en informatie aan leden. Mail naar onderwijsjuristen@vosabb.nl of bel op de ochtenden van werkdagen naar 0348-405250 en stel uw vraag. Leden kunnen ook kijken op www.vosabb.nl/onderwijsjuristen/veelgestelde-vragen.

Een selectie uit actuele boeken, documentaires en podcasts die relevant zijn voor bestuur en management in het onderwijs.

Nieuw in de media

Boekrecensie

Opeens weet je het... Je wordt leraar!

Marjolein Mantelaers heeft als ervaringsdeskundige een inspirerend boek geschreven over zij-instromers. Haar verhaal is interessant voor mensen die leraar willen worden én voor professionals die zij-instroomtrajecten organiseren of starters begeleiden.

Opeens weet je het... Je wordt leraar! is eerst en vooral een praktische leidraad voor zij-instromers en starters. Mantelaers schetst een eerlijk beeld van 'het leven als leraar'. Het doel: (potentiële) zij-instromers en starters zo goed mogelijk voorbereiden op een baan in het onderwijs en hun een steuntje in de rug geven. Mantelaers laat ervaringsdeskundigen aan het woord: studenten, starters, ervaren leraren en teamleiders. Het vak is volgens haar fantastisch, maar ze laat ook zien dat het niet altijd makkelijk is je staande te houden. Haar eerlijkheid, persoonlijke observaties en anekdotes maken dit boek buitengewoon relevant voor mensen die leraar willen worden, maar zeer zeker ook voor professionals die zij-instroomtrajecten organiseren en starters begeleiden. Bijvoorbeeld collega-leraren, schoolleiders, hrm'ers en schoolbestuurders. Voor hen snijdt het mes aan twee kanten: ook zij zijn er immers bij gebaat om zij-instromers een realistisch beeld te geven van het leraarschap. Dus

de leuke kanten, maar ook de soms weerbarstige onderwijspraktijk van alledag. Alleen met het eerlijke verhaal kun je gelukkige zij-instromers voor langere tijd aan je school binden.

Je leert iedere dag

Mantelaers maakt in haar boek min of meer gehakt van bepaalde clichés. Steevast komen in gesprekken over het onderwijs de bekende zaken voorbij: hoge werkdruk, lastige leerlingen, karige salarissen en administratieve rompslomp. Zij geeft aan hoe je daarmee kunt omgaan en zet er nadrukkelijk een positief beeld naast: je leert iedere dag, geen dag is hetzelfde, je maakt de wereld van een kind beter en je sluit elk schooljaar af met trots. Kortom, een echte aanrader dit boek!

Ivo Israel, senior adviseur hrm bij VOS/ABB,
06-22939653, iisrael@vosabb.nl

Auteur: Marjolein Mantelaers ♦ Uitgever: Pica 2022 ♦ ISBN9789493209329 ♦ 152 pagina's ♦ 19,95 euro

Podcast

Gezonde school, de podcast

Hoe kunnen scholen bijdragen aan de fysieke en psychische gezondheid van hun leerlingen? In Gezonde School, de podcast gaat journalist en podcastmaker Maarten Dallinga op onderzoek. Hij bezoekt scholen en spreekt met experts.

Meer weten? →

Documentaire

Door de bomen – 2Doc

De hoogbegaafde scholier Tim stuit ondanks zijn extreme slimheid op grote problemen. Of zijn die daar misschien juist aan te wijten? Op de Mandleville Academy voor hoogbegaafde jongeren volgt hij atypische colleges en denkt hij na over zijn toekomst.

Meer weten? →

Boek

Onderwijs maakt het verschil

Dit boek over kansengelijkheid in het onderwijs is van Louise Elffers, lector Kansrijke Schoolloopbanen in een Diverse Stad aan de Hogeschool van Amsterdam. Zij laat zien hoe achter kansengelijkheid uiteenlopende en soms zelfs tegengestelde opvattingen schuilgaan.

Meer weten? →

Intern toezicht

Ook herbenoeming vereist zorgvuldigheid

Goed intern toezicht draagt bij aan goed onderwijs. Daarom is het van groot belang om niet alleen bij de benoeming van interne toezichthouders een zorgvuldige procedure te doorlopen, maar ook bij hun herbenoeming. Dat adviseert governance-expert mr. Janine Eshuis van VOS/ABB.

Intern toezicht is onderdeel van wat tegenwoordig de governance-driehoek heet. Deze driehoek bestaat uit het schoolbestuur, de medezeggenschapsraad en de raad van toezicht. Zij zetten zich met elkaar en elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid in voor een optimale ontwikkeling van de onderwijsorganisatie. Met andere woorden: voor het beste onderwijs voor alle kinderen. 'Niet alleen voor het bestuur en de MR, maar ook voor de raad van toezicht betekent dit dat je de beste mensen nodig hebt met een sterke maatschappelijke verantwoordelijkheid', benadrukt Eshuis.

'Andere koers vraagt om andere kwaliteiten'

Aan de benoeming van interne toezichthouders gaat een zorgvuldige wervings- en selectieprocedure vooraf. Eshuis: 'Kandidaten presenteren zich en vertellen waarom zij de juiste persoon op de juiste plaats zijn. Daarbij gaat het over ambitie en talenten, maar natuurlijk ook over de koers, de doelen en de vooruitgang van de organisatie. Uiteindelijk volgt de benoeming, waarbij het in het openbaar onderwijs wettelijk zo is geregeld dat de gemeenteraad die moet goedkeuren.'

HERBENOEMING TERSTOND?

Interne toezichthouders zijn gebonden aan een bepaalde termijn, die moet zijn vastgelegd in de statuten van de organisatie. Doorgaans bedraagt die termijn vier jaar. Daarna kan een toezichthouder 'terstond' een eenmalige herbenoeming krijgen. De praktijk laat volgens

Eshuis zien dat het woordje 'terstond' vaak heel letterlijk wordt genomen, in die zin dat een tweede termijn aanvangt zonder enige vorm van een beoordelingsgesprek met de overige leden van de raad van toezicht of terugkoppeling naar de gemeenteraad. 'Dat vind ik vreemd, want de organisatie vaart inmiddels mogelijk een andere koers, en die kan om andere kwaliteiten van de toezichthouder vragen.'

Eshuis adviseert daarom om ook bij een eventuele herbenoeming een zorgvuldige procedure te doorlopen die in het teken staat van de optimale ontwikkeling van de organisatie (lees ook hier: het beste onderwijs voor alle kinderen). 'Laat de toezichthouder uitleggen waarom hij of zij nog steeds de juiste persoon op de juiste plaats is. Met een zorgvuldige wijze van herbenoemen van leden van de raad van toezicht straal je als organisatie uit dat de kwaliteit van het interne toezicht veel belangrijker is dan het pluche. Je kunt daarmee de kritische en terechte vraag vóór zijn die ik steeds vaker hoor, namelijk: wie houdt toezicht op het toezicht?'

~~~~~
Neem contact op met mr. Janine Eshuis van het team Governance van VOS/ABB: 06 - 30 04 11 75, jeshuis@vosabb.nl.

Vacatures effectief onder de aandacht

exclusief voor leden van VOS/ABB

Via VOS/ABB bereikt u de kandidaten die u zoekt:

- ▶ **BESTUURDERS**
- ▶ **TOEZICHTHOUDERS**
- ▶ **DIRECTEUREN**
- ▶ **STAFMEDEWERKERS**

Totaalaanbod voor uw arbeidsmarktcommunicatie

- Media-advies
- Wervende teksten
- Vormgeving advertenties
- Social media-banners

**G
OD
DING**
STORYTELLING & TRAINING

Adverteren in de krant? VOS/ABB-leden krijgen forse korting!
Meer informatie: www.vosabb.nl/vacatures-openbaar-onderwijs

 VOS ABB
versterkt en verdiept